

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
УНІВЕРСИТЕТ МИТНОЇ СПРАВИ ТА ФІНАНСІВ

ФАКУЛЬТЕТ ЕКОНОМІКИ, БІЗНЕСУ ТА МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН
КАФЕДРА ІНОЗЕМНОЇ ФІЛОЛОГІЇ, ПЕРЕКЛАДУ
ТА ПРОФЕСІЙНОЇ МОВНОЇ ПІДГОТОВКИ

Кваліфікаційна робота магістра

на тему:

«ВОЄННЕ ПИСЬМО У ЗБІРЦІ ОПОВІДАнь ТІМА О'БРАЄНА
«ТЕ, ЩО ВОНИ НЕСЛИ »

Виконала: студентка ІІ курсу

групи ФЛ-23-1мз

спеціальності 035 Філологія

спеціалізації 035.041

Германські мови та літератури

(переклад включно), перша – англійська

Бортнікова Яна Олегівна

Керівник к.ф.н., доц. Рождественська І.Є.

Рецензент к.ф.н., доц. Дашко Н.С.

«Допущено до захисту»

Завідувач кафедри

(підпис)

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
УНІВЕРСИТЕТ МИТНОЇ СПРАВИ ТА ФІНАНСІВ

Факультет економіки, бізнесу та міжнародних відносин

Кафедра іноземної філології, перекладу та професійної мовної підготовки

Освітній рівень магістр

Спеціальність 035 Філологія

Спеціалізація 035.041 Германські мови та літератури

(переклад включно), перша – англійська

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри _____

« ____ » _____ 20__ року

ЗАВДАННЯ

НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ МАГІСТРА

БОРТНІКОВОЇ ЯНИ ОЛЕГІВНИ

1. Тема кваліфікаційної роботи магістра (проєкту) « Воєнне письмо у збірці оповідань Тіма О'Браєна « Те, що вони несли »

Керівник кваліфікаційної роботи (проєкту) к.ф.н., доц. Рождественська І.Є
затвержені наказом УМСФ від « ____ » _____ 20__ року № _____

2. Строк подання студентом кваліфікаційної роботи (проєкту)
_____20__р.

3. Вихідні дані до кваліфікаційної роботи (проєкту): теоретичні засади воєнного письма, література досвіду, аналіз речового світу у художньому творі, збірка оповідань Тіма О'Браєна « Те, що вони несли ».

4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити): провести аналіз теоретичних засад дослідження воєнного письма в контексті сучасного літературознавства; дослідити специфіку наративних стратегій та художніх прийомів у збірці «Те, що вони несли »; проаналізувати способи репрезентації травматичного досвіду та його трансформації у художній текст; проаналізувати символічну систему твору та її роль у розкритті воєнної тематики.

5. Консультант розділів кваліфікаційної роботи (проєкту)

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
Вступ	Рождественська І.Є. к.ф.н., доц.	01.10.2024	02.10.2024
Розділ 1	Рождественська І.Є. к.ф.н., доц.	21.10.2024	22.12.2024
Розділ 2	Рождественська І.Є. к.ф.н., доц.	15.11.2024	18.11.2024
Висновки	Рождественська І.Є. к.ф.н., доц.	10.12.2024	10.12.2024

6. Дата видачі завдання: 09.09. 2024

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи магістра	Строк виконання етапів роботи (проєкту)	Примітка
1.	Пошук наукових джерел з теми дослідження, їх аналіз	вересень 2024	Виконано
2.	Добір фактичного матеріалу	вересень 2024	Виконано
3.	Написання вступу	жовтень 2024	Виконано
4.	Написання теоретичного розділу	жовтень 2024	Виконано
5.	Написання практичного розділу	листопад 2024	Виконано
6.	Формулювання висновків	грудень 2024	Виконано
7.	Одержання відгуку та рецензії	січень 2025	Виконано
8.	Захист	січень 2025	Виконано

Магістрант _____ Я.О. Бортнікова

(підпис)

(ініціали та прізвище)

Керівник роботи _____ І.Є. Рождественська

(підпис)

(ініціали та прізвище)

РЕФЕРАТ

Магістерська кваліфікаційна робота – 73 сторінки, список використаних джерел.

Об'єкт дослідження: об'єктом дослідження виступає збірка оповідань Тіма О'Браєна "Те, що вони несли" як зразок американської воєнної прози.

Мета роботи: всебічний аналіз особливостей воєнного письма у збірці оповідань Тіма О'Браєна "Те, що вони несли" та визначення специфіки художнього відображення воєнного досвіду в контексті американської літератури про В'єтнамську війну.

Теоретико-методологічні засади: у дослідженні використано комплекс методів, що забезпечують цілісний аналіз досліджуваного матеріалу: історико-літературний метод для встановлення місця твору в контексті американської воєнної прози; біографічний метод для аналізу впливу особистого досвіду автора на художню структуру твору; наратологічний аналіз для дослідження оповідних стратегій; структурно-семіотичний метод для вивчення символічної системи твору; психоаналітичний метод для дослідження репрезентації травматичного досвіду; компаративний метод для порівняльного аналізу з іншими творами воєнної прози.

Отримані результати: дослідження підтвердило, що збірка оповідань « Те, що вони несли » є унікальним прикладом воєнної прози, де автор майстерно поєднує документальність із художньою вигадкою, створюючи складну наративну структуру, яка дозволяє глибоко проникнути у психологію війни та її вплив на людську свідомість.

Ключові слова: *autobiographical prose, literature of experience, memory, short story, trauma, war fiction, world of things*

SUMMARY

The qualifying work « War Writing in Tim O'Baien's Short Story Collection The Things They Carried» analyzes the artistic reflection of war through the prism of soldiers' personal experiences. O'Baien uses writing as a way to convey emotions, fears, and memories, emphasizing the psychological burden that veterans bear.

The work examines key themes such as memory, trauma, brotherhood, and hope, as well as the author's stylistic devices, including the use of detailed imagery and streams of consciousness. In particular, it emphasizes how the written fragments serve not only as documentation, but also as a way of finding meaning in the chaos of war.

The conclusions emphasize that The Things They Carried is not just war prose, but a profound study of human nature under extreme hardship, which invites the reader to rethink their own understanding of war and its consequences.

Key words: *autobiographical prose, literature of experience, memory, short story, trauma, war fiction, world of things*

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕМА ВІЙНИ У ЛІТЕРАТУРІ	7
1.1. Розвиток теми війни в американській літературі ХХ століття.....	7
1.2. В'єтнамська війна як літературний феномен.....	12
1.3. Воєнне письмо як література свідчення.....	16
1.4. Збірка оповідань «Те, що вони несли» Тіма О'Байєна як література досвіду.....	23
РОЗДІЛ 2. ТІМ О'БРАЄН ЯК КЛАСИК ВОЄННОГО ПИСЬМА	29
2.1. Вплив особистого воєнного досвіду на творчість письменника...	29
2.2. Жанрово-стильова різноманітність творів О'Байєна.....	33
РОЗДІЛ 3. АНАЛІЗ ЗБІРКИ « ТЕ, ЩО ВОНИ НЕСЛИ »	46
3.1. Структура та композиція збірки.....	46
3.2. Теми і мотиви збірки: війна як особистий і колективний досвід...	49
3.3. Тема страху, мужності, провини і пам'яті.....	54
3.4 Символізм і метафорика у збірці: світ речей, які несли солдати...	57
ВИСНОВКИ	62
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	65

ВСТУП

В умовах сучасного світу, коли військові конфлікти продовжують впливати на життя мільйонів людей, дослідження воєнної літератури набуває особливої актуальності та значущості. В останні роки в нас помітно зріс інтерес і відчуття затребуваності літератури, яка наближає до читача повсякденну історію, робить її більш зрозумілою. У читанні шукають засобу зняття стресу. Воєнний досвід диктує свої правила читання, тому особливе місце в сучасному літературному процесі займає проблема рефлексії особистої травми. Один з портретів війни знаходимо у перекладеній і виданій в Україні в 2024р. збірці оповідань сучасного класика воєнної прози американського письменника Тіма О'Браєна "Те, що вони несли" (1990).

В збірці оповідань Тіма О'Браєна описані страждання, спогади та надії, цей твір є одним із найвизначніших збірок оповідань американської воєнної прози, який розкриває глибокі психологічні, моральні та екзистенційні аспекти війни через призму досвіду солдатів у В'єтнамській війні.

Актуальність дослідження зумовлена декількома важливими факторами. По-перше, в контексті сучасних військових конфліктів аналіз воєнного письма допомагає краще зрозуміти психологічні наслідки війни та її вплив на людську свідомість. По-друге, вивчення наративних стратегій та художніх прийомів у воєнній літературі сприяє розумінню способів відображення травматичного досвіду в художньому тексті. По-третє, дослідження збірки О'Браєна дозволяє простежити взаємозв'язок між особистим досвідом автора та його художньою інтерпретацією, що є важливим для розуміння природи автобіографічного письма.

Аналіз сучасного стану проблеми демонструє значний інтерес науковців до воєнної літератури та творчості Тіма О'Браєна зокрема. Серед дослідників, які зробили вагомий внесок у вивчення даної проблематики, слід відзначити роботи Марка Геберле, який досліджував наративні стратегії

у воєнній прозі, Тобіна Сіберса, що аналізував етичні аспекти воєнного письма, та Кетрін Пухнер, яка вивчала проблему травми у літературі про В'єтнамську війну. Значний внесок у розуміння специфіки воєнного письма зробили також Сьюзен Фарелл, Робін Бліс та Джон Ліер. [28, с. 36]

Проблема дослідження полягає у необхідності комплексного аналізу художніх особливостей воєнного письма у збірці "Те, що вони несли" та визначенні специфіки відображення військового досвіду через призму художньої літератури. Особлива увага приділяється дослідженню взаємозв'язку між документальністю та художньою вигадкою, а також способам репрезентації травматичного досвіду в літературному тексті.

Метою дослідження є всебічний аналіз особливостей воєнного письма у збірці оповідань Тіма О'Браєна "Те, що вони несли" та визначення специфіки художнього відображення воєнного досвіду в контексті американської літератури про В'єтнамську війну.

Предметом дослідження є художні особливості воєнного письма, наративні стратегії та способи репрезентації воєнного досвіду у збірці оповідань "Те, що вони несли".

Об'єктом дослідження виступає збірка оповідань Тіма О'Браєна "Те, що вони несли" як зразок американської воєнної прози.

Для досягнення поставленої мети визначено наступні **завдання дослідження**:

- провести аналіз теоретичних засад дослідження воєнного письма в контексті сучасного літературознавства;
- дослідити специфіку наративних стратегій та художніх прийомів у збірці "Те, що вони несли";
- проаналізувати способи репрезентації травматичного досвіду та його трансформації у художній текст;

- визначити роль автобіографічного елемента у створенні художньої реальності твору;
- дослідити взаємовпливи реальності та художньої вигадки у збірці;
- проаналізувати символічну систему твору та її роль у розкритті воєнної тематики.

Теоретична значущість дослідження полягає у поглибленні розуміння специфіки воєнного письма як особливого літературного феномену, розширенні теоретичних уявлень про способи художньої репрезентації травматичного досвіду та вдосконаленні методології аналізу воєнної прози. Результати дослідження сприяють розвитку теоретичних засад вивчення автобіографічного письма та документальної літератури.

Практична значущість роботи визначається можливістю використання її результатів у викладанні курсів з американської літератури, спецкурсів з воєнної прози та документальної літератури, а також у подальших наукових дослідженнях з даної проблематики. Матеріали дослідження можуть бути корисними для розробки методичних рекомендацій щодо аналізу воєнної прози та для створення навчальних посібників з сучасної американської літератури.

У дослідженні використано комплекс методів, що забезпечують цілісний аналіз досліджуваного матеріалу: історико-літературний метод для встановлення місця твору в контексті американської воєнної прози; біографічний метод для аналізу впливу особистого досвіду автора на художню структуру твору; наратологічний аналіз для дослідження оповідних стратегій; структурно-семіотичний метод для вивчення символічної системи твору; психоаналітичний метод для дослідження репрезентації травматичного досвіду; компаративний метод для порівняльного аналізу з іншими творами воєнної прози.

Структура дослідження зумовлена його метою та завданнями і складається зі вступу, трьох розділів, висновків та списку використаних джерел.

РОЗДІЛ 1. ТЕМА ВІЙНИ У ЛІТЕРАТУРІ

1.1 РОЗВИТОК ТЕМИ ВІЙНИ В АМЕРИКАНСЬКІЙ ЛІТЕРАТУРІ ХХ СТОЛІТТЯ

Війна завжди була однією з центральних тем світової літератури. Вона приносить страждання і біль, але одночасно стає джерелом глибоких роздумів про людську природу, про добро і зло, про сенс життя. Література про війну - це не просто опис битв і подвигів, це спроба осмислити страшний досвід, пережитий мільйонами людей [17, с.66].

Одним з найяскравіших прикладів літератури про війну є творчість американського письменника Тіма О'Браєна, зокрема його книга "The Things They Carried" (у дослівному перекладі — "Речі, які вони несли"). Цей твір, що вийшов у 1990 році, вважається класикою літератури про В'єтнамську війну.

Тім О'Браєн народився 1 жовтня 1946 року в місті Остін, штат Міннесота. У 1968 році він закінчив коледж Макалестер зі ступенем бакалавра політичних наук. Того ж року О'Браєна було призвано до армії США і відправлено до В'єтнаму, де він служив у піхоті з 1969 по 1970 рік.

Власний досвід участі у В'єтнамській війні став основою для творчості О'Браєна. У 1973 році він опублікував свою першу книгу – мемуари "Якщо я помру в зоні бойових дій, запакуйте мене в коробку і відправте додому", в якій розповів про свої переживання на війні. У цій книзі О'Браєн написав знамениті слова: "Чи може піхотинець навчити чогось важливого про війну, просто за те, що там був? Я думаю ні. Він може розповідати воєнні історії".

Проте найвідомішим твором О'Браєна стала книга "The Things They Carried", яка являє собою збірку напівавтобіографічних оповідань. У цих оповіданнях автор розмірковує про війну, про її вплив на людську психіку, про моральний вибір, який доводиться робити на війні.

Книга складається з 22 пов'язаних між собою історій, дія яких відбувається до, під час і після В'єтнамської війни. Головний герой – молодий солдат, альтер-его самого автора. Через його сприйняття читач бачить війну очима безпосереднього учасника подій.

Назва книги – "Те, що вони несли" – має символічне значення. Це не лише матеріальні речі, які солдати носили з собою – зброя, амуніція, особисті речі, листи з дому. Це також емоційний і психологічний тягар – страх, відчай, провина, сум за загиблими товаришами. Кожен ніс цей тягар по-своєму.

Розповіді О'Браєна відзначаються надзвичайною емоційною силою і достовірністю. Автор не прикрашає дійсність, а чесно говорить про жахи війни. Він показує, як війна змінює людей, ламає психіку, примушує робити страшні речі [42, с. 101].

У той же час О'Браєн уникає прямолінійних оцінок і не ділить персонажів на хороших і поганих. Він намагається зрозуміти мотиви кожного, співчуває навіть тим, чий вчинки викликають огиду. Тому його книга – це не обвинувальний вирок, а глибоке гуманістичне дослідження людської природи.

Однією з центральних тем твору є проблема справжності і вигадки, реальності і фантазії. О'Браєн зізнається, що деякі епізоди і персонажі в його книзі вигадані або змінені. Але, на його думку, вигадка іноді здатна глибше передати правду, ніж реальні факти. Адже війна – це настільки страшний і нелюдський досвід, що його неможливо повністю описати в категоріях реалізму.

О'Браєн майстерно використовує різноманітні літературні прийоми – від реалістичних замальовок до потоку свідомості і магічного реалізму. Його проза відрізняється поетичністю, увагою до деталей, тонким психологізмом.

Письменник часто звертається до спогадів, снів, фантазій героїв, щоб глибше розкрити їхній внутрішній світ [9].

Попри те, що дія "The Things They Carried" відбувається під час конкретної війни – В'єтнамської, твір О'Браєна має універсальне значення. Це книга не лише про одну війну, а про війну як таку, про її руйнівний вплив на людину і суспільство. Автор ставить одвічні питання про те, що війна — не місце подвигу, а місце приречених на жорстоку і безглузду смерть, про ціну людського життя, про можливість збереження моральних принципів перед лицем насильства і жорстокості.

Ще один важливий мотив книги – травма, яку війна залишає в душах людей. Багато героїв О'Браєна не можуть повернутися до нормального життя після того, що вони бачили і робили на війні. Вони страждають від посттравматичного стресового розладу, від почуття провини, від неможливості знайти себе в мирному житті. Це трагедія не лише окремих людей, а й усього суспільства, яке несе відповідальність за війну.

Книга "The Things They Carried" мала величезний успіх у читачів і критиків. Вона здобула низку престижних нагород, зокрема Премію Джеймса Фенімора Купера, Премію Пулітцера, Медаль Гейнemannна. У 2010 році твір О'Браєна було названо найкращою книгою про В'єтнамську війну за версією газети "The New York Times".

Успіх книги пояснюється не лише її художніми якостями, а й тим, що вона зачіпає глибинні, болючі питання, які хвилюють багатьох людей. Адже досвід війни – це не лише досвід солдатів, а й досвід цілих народів, які стають жертвами насильства і несправедливості.

Твір О'Браєна – це потужний антивоєнний маніфест, який змушує замислитися над ціною людського життя і над тим, що робить нас людьми. Це голос тих, хто пройшов через пекло війни і вижив, щоб розповісти

правду. І ця правда, хоч якою страшною вона не була б, необхідна усім нам, щоб зрозуміти природу війни і запобігти її повторенню.

"Те, що вони несли" – це не просто книга, а симфонія людських почуттів, болю і надії. Вона назавжди змінює тих, хто її прочитав, змушує по-новому подивитися на світ і на своє місце в ньому. Це один з тих рідкісних творів, які здатні проникнути в саму суть людського досвіду і відкрити нам правду про нас самих [9].

Отже, "The Things They Carried" Тіма О'Браєна – це видатний зразок літератури про війну, який піднімає одвічні питання про людську природу, мораль і справедливість. Це чесна і безкомпромісна книга, яка не залишає байдужим нікого. Вона назавжди увійшла в скарбницю світової літератури як свідчення про одну з найстрашніших трагедій ХХ століття і як нагадування про те, що досвід війни ніколи не повинен бути забутий.

Творчість Тіма О'Браєна, і зокрема його книга "The Things They Carried", є яскравим прикладом того, як література може передати досвід війни у всій його складності і суперечливості. Це не просто документальна проза, а глибоке художнє осмислення одвічних проблем людського буття.

Книга О'Браєна вчить нас співчувати, розуміти, пам'ятати. Вона спонукає до роздумів про природу людини, про межі добра і зла, про особисту відповідальність кожного за те, що відбувається у світі. І в цьому її неминуще значення для нас, для нашого розуміння історії і самих себе.

Війна, як би це не було страшно, є невід'ємною частиною людського досвіду. І завдання великої літератури – не замовчувати цей досвід, а чесно і безстрашно говорити про нього. Саме це і робить Тім О'Браєн у своїй книзі. Він дає голос тим, хто пройшов через горнило війни, і допомагає нам почути цей голос.

"The Things They Carried" – це не просто книга про В'єтнамську війну. Це книга про війну як таку, про її метафізичну суть, про ті сліди, які вона залишає в людських душах. І в цьому сенсі вона має універсальне значення, виходить за межі конкретного історичного контексту.

О'Браєн показує нам війну зсередини, очима безпосереднього учасника подій. Він не дає готових відповідей і оцінок, а запрошує читача до роздумів, до співпереживання. Його книга – це своєрідний катарсис, очищення через біль і страждання [11].

Можливо, найголовніше, чого вчить нас книга О'Браєна, – це цінність людського життя і людського достоїнства. На війні, в екстремальних умовах, ці цінності піддаються найсуворішому випробуванню. І те, як люди проходять це випробування, визначає їхню справжню суть.

"The Things They Carried" – це не просто блискучий літературний твір, а й потужний етичний імператив. Він змушує нас подивитися в очі правді, якою б болючою вона не була. І в цьому – його непроминальне значення для кожного з нас.

Підсумовуючи, можна сказати, що книга Тіма О'Браєна "The Things They Carried" є одним з найяскравіших зразків літератури про війну в світовій літературі. Це чесна, глибока і пронизлива розповідь про один з найстрашніших конфліктів ХХ століття, яка, проте, виходить далеко за межі конкретного історичного контексту.

Твір О'Браєна – це не просто реквієм за загиблими, а й гімн людяності, співчуттю, моральній стійкості. Це книга, яка змінює кожного, хто її прочитав, змушує замислитися над вічними питаннями про добро і зло, про ціну людського життя, про особисту відповідальність кожного.

Оповідання збірки "Те, що вони несли" назавжди увійшли в золотий фонд світової літератури як свідчення про трагедію війни і як нагадування

про те, що ця трагедія не повинна повторитися. І допоки існує література, допоки письменники, подібні до Тіма О'Браєна, мають мужність говорити правду, є надія, що людство зможе подолати ненависть і насильство і побудувати світ, заснований на цінностях гуманізму та взаєморозуміння.

1.2 В'ЄТНАМСЬКА ВІЙНА ЯК ЛІТЕРАТУРНИЙ ФЕНОМЕН

Війна є однією з центральних тем американської літератури ХХ століття. Від Першої і Другої світових воєн до В'єтнамської війни і конфліктів кінця століття — війна так чи інакше позначилася на творчості більшості американських письменників цього періоду. У цьому тексті ми розглянемо, як розвивалася тема війни в американській літературі протягом ХХ століття, а також проаналізуємо ключові твори, присвячені цій темі[12].

Першим значним твором американської літератури ХХ століття про війну можна вважати роман Ернеста Хемінгуея "Прощавай, зброе!" (AFarewelltoArms, 1929). У цій книзі, заснованій на особистому досвіді автора, розповідається про події Першої світової війни. Хемінгуей показав війну очима простого солдата, передав її абсурдність і безглуздість, зобразив зіткнення романтичних ілюзій з жорстокою реальністю.

Тема Першої світової війни знайшла відображення і в творчості інших американських письменників цього періоду — зокрема, Джона Дос Пасоса ("Три солдати", 1921) і Е.Е. Каммінгса ("Величезна кімната", 1922).

Але справжній сплеск воєнної тематики в американській літературі припав на період після Другої світової війни. Ця війна, яка за своїми масштабами і трагізмом перевершила всі попередні, залишила глибокий слід в національній свідомості США.

Одним з найвидатніших творів про Другу світову війну став роман Нормана Мейлера "Нагі і мертві" (TheNakedandtheDead, 1948). Це історія про

взвод американських солдатів, які воювали на тихоокеанському острові. Мейлер зобразив війну у всій її жорстокості і натуралізмі, показав, як вона спотворює особистість і відносини між людьми.

Інший значний твір цього періоду — роман Джеймса Джонса "Віднині і навіки" (*From Hereto Eternity*, 1951). Дія роману відбувається напередодні Перл-Харбора і розповідає про життя американських солдатів на Гавайях. Джонс зобразив армію як мініатюрну модель американського суспільства з усіма його проблемами і конфліктами [13].

1960-70-ті роки стали періодом нового сплеску воєнної теми в американській літературі у зв'язку з В'єтнамською війною (1955-1975). Ця війна, яка викликала масовий протестний рух у США і призвела до глибокої кризи довіри до влади, породила величезну кількість літературних творів.

Одним з перших і найвідоміших романів про В'єтнам став "Ловець у житті" Джерома Д. Селінджера (1951). Хоча дія роману відбувається не під час війни, а після неї, тема В'єтнаму і його впливу на життя людей є ключовою для книги.

Але справжнім відкриттям В'єтнамської теми в американській літературі стали твори письменників, які самі були учасниками цієї війни. Серед них варто виділити Тіма О'Браєна з його збіркою оповідань "Те, що вони несли" (*The Things They Carried*, 1990), Філіпа Капуто з романом "Румор війни" (*A Rumor of War*, 1977), Майкла Герра з романом "Вогнеметники" (*Dispatches*, 1977).

Ці автори зобразили війну очима безпосередніх учасників, передали її абсурдність, жорстокість і безглуздість. Вони показали, як війна ламає психіку людей, залишає невилгоїні рани в душах тих, хто пройшов через неї.

Так, книга Тіма О'Браєна "Те, що вони несли" вважається однією з найсильніших робіт про В'єтнамську війну в американській літературі. Це

напівавтобіографічна розповідь про взвод американських солдатів, які воювали у В'єтнамі. О'Браєн показує війну з точки зору рядового учасника, передає весь жах і абсурдність того, що відбувається. Він пише про страх і відчай, про біль втрат і почуття провини, які назавжди змінюють людей.

Не менший вплив справила книга Філіпа Капуто "Румор війни". Це автобіографічна розповідь автора про його досвід служби у В'єтнамі в якості офіцера морської піхоти. Капуто чесно і безкомпромісно розповідає про жорстокість і безглуздість війни, про те, як вона руйнує людські життя і долі.

Ще один значний твір про В'єтнам—роман Майкла Герра "Вогнеметники". Герр був військовим кореспондентом у В'єтнамі і на власні очі бачив весь жах війни. Його книга — це суміш репортажу і художнього вимислу, спроба передати саму суть В'єтнамського конфлікту [12].

Ці та інші твори про В'єтнам мали величезний вплив на американську свідомість. Вони розвінчали міф про "благородну" місію США у В'єтнамі, показали справжнє обличчя війни — жорстоке і нелюдське. Ця література стала свого роду колективним психоаналізом для американського суспільства, спробою осмислити і пережити травму В'єтнаму.

Кінець ХХ століття приніс нові військові конфлікти, які знайшли відображення в американській літературі. Це були локальні війни, такі як операція "Буря в пустелі" (1991) в Іраку і громадянська війна в Сомалі (1992-1995).

Найвідомішим твором про війну в Перській затоці став роман Ентоні Суоффорда "Морпіхи" (Jarhead, 2003). Це автобіографічна розповідь автора про його досвід служби снайпером під час операції "Буря в пустелі". Суоффорд показує, як сучасна війна перетворилася на своєрідне шоу, спектакль, в якому солдати є лише пішаками.

Інший значний твір цього періоду — книга Марка Боудена "Падіння "Чорного яструба"" (BlackHawkDown, 1999). Це документальна розповідь про трагічні події в Могадишо (Сомалі) в 1993 році, коли під час спроби захопити польового командира американські військові зазнали великих втрат. Боуден детально відтворює хід операції, показує мужність і героїзм американських солдатів [15].

Ці книги відобразили зміни, які відбулися в характері військових конфліктів і у ставленні до них в американському суспільстві. Якщо війна у В'єтнамі була травмою для національної свідомості, то подальші війни сприймалися вже більш відсторонено, як частина глобальної політичної гри.

Отже, тема війни пройшла довгий і складний шлях розвитку в американській літературі ХХ століття. Від романтичних ілюзій Першої світової до жорстокої реальності Другої, від травматичного досвіду В'єтнаму до високотехнологічних конфліктів кінця століття — війна завжди була і залишається однією з ключових тем для американських письменників.

Література про війну — це не просто розповідь про битви і подвиги. Це спроба осмислити саму суть війни, її вплив на людську психіку і мораль. Найкращі твори на цю тему — такі, як "Прощавай, зброе!" Хемінгуея, "Нагі і мертві" Мейлера, "Речі, які вони несли" О'Браєна — змушують читача замислитися над одвічними питаннями про життя і смерть, про межі людяності і про ціну, яку ми платимо за насильство.

Американська література про війну — це потужний і вражаючий феномен. Це не просто данина пам'яті загиблим, а й спроба зрозуміти і пояснити те, що, можливо, взагалі не піддається поясненню. І поки існують війни, ця література буде завжди актуальною і необхідною [12].

Війна — це завжди трагедія і біль. Але література має силу перетворювати цей біль у щось більше — у катарсис, у очищення через

співпереживання. І в цьому, мабуть, полягає найвищий гуманістичний сенс літератури про війну — нагадувати нам про цінність людського життя і неприпустимість насильства.

Американська література ХХ століття зробила величезний внесок у осмислення феномену війни. Від реалістичних романів про Першу світову до експериментальної прози про В'єтнам, від епічних полотен про Другу світову до гострих репортажів про сучасні конфлікти — ця література пройшла довгий і складний шлях.

Але її головне завдання залишалося незмінним - говорити правду про війну, якою б страшною і незручною вона не була. І ця правда потрібна нам не тільки для того, щоб пам'ятати про минуле, але і для того, щоб будувати майбутнє — майбутнє без воєн і насильства.

Можливо, література не може безпосередньо зупинити війни. Але вона може змінити наше ставлення до них, нашу свідомість і совість. І в цьому—її справжня сила і справжнє призначення.

1.3 ВОЄННЕ ПИСЬМО ЯК ЛІТЕРАТУРНЕ СВДЧЕННЯ

В'єтнамська війна (1955-1975) стала одним з найдраматичніших і найтравматичніших подій в історії США ХХ століття. Ця війна, яка коштувала життя десяткам тисяч американських солдатів і мільйонам в'єтнамців, викликала масштабний протестний рух в американському суспільстві і призвела до глибокої кризи національної самосвідомості[16].

Природно, що ця війна не могла не залишити глибокого сліду в американській літературі. Починаючи з кінця 1960-х років і до наших днів тема В'єтнаму залишається однією з центральних для американських письменників. Романи, повісті, оповідання, вірші, мемуари, присвячені В'єтнамській війні, складають цілий пласт американської літератури, який за

своїм значенням і впливом можна порівняти з літературою "втраченого покоління" після Першої світової війни.

Але В'єтнамська війна —це не просто ще одна тема в ряду інших. Вона стала справжнім викликом для американської літератури, поставила під сумнів багато усталених уявлень і цінності. Досвід В'єтнаму вимагав нового осмислення, нової мови, нових форм вираження. І американська література відповіла на цей виклик, створивши унікальний літературний феномен, який ми будемо розглядати в цій роботі.

В'єтнамська війна увійшла в американську літературу не відразу. Перші твори про неї з'явилися ще в розпал військових дій, в кінці 1960-х років. Це були переважно вірші і короткі оповідання, написані безпосередніми учасниками війни — солдатами, офіцерами, військовими кореспондентами.

Ці перші твори були дуже різними за стилем і тематикою. Деякі автори, такі як поет Джон Балабан, намагалися передати свій особистий досвід війни, пронизливо і чесно розповісти про її жахи і абсурдність. Інші, як письменник Вінстон Грум, автор роману "Форест Гамп", писали в більш традиційній, пригодницько-патріотичній манері, з нотками романтики і героїки.

Але при всіх відмінностях ці твори об'єднувало одне - вони були безпосередньою реакцією на війну, спробою "схопити" і зафіксувати її досвід по гарячих слідах. У них ще не було глибокого аналізу і переосмислення того, що відбувається, але був щирий біль і бажання висловитися.

Серед найбільш значущих творів цього періоду можна відзначити збірку віршів "Джунгли" (1967) Джона Балабана, оповідання "Звірі" (1968) Джеймса ван Паттерса, роман "Один дуже гарячий день" (1968) Девіда Халберстама. Ці твори стали своєрідною прелюдією до потужної хвилі В'єтнамської літератури, яка піднялася в 1970-80-ті роки [17].

Після закінчення В'єтнамської війни і повернення американських солдатів додому в США почався справжній бум В'єтнамської літератури. Багато ветеранів відчували потребу розповісти про свій досвід, поділитися пережитим, спробувати осмислити те, що з ними сталося.

Так з'явилася ціла серія автобіографічних творів - мемуарів, щоденників, романів, заснованих на реальних подіях. Серед найбільш відомих і впливових книг цього напрямку можна назвати "Чи був ти в'єтнамським в'язнем?" (1973) Робіна Мура, "Солодощі і ганьба" (1976) Джеймса Веббоффа, "К'ю очима бачив" (1977) Рона Ковіка, "Чао, Сайгон" (1977) Джеймса Фрімана.

Ці твори об'єднує гранична чесність і відвертість, часом шокуюча і нестерпна. Автори не намагаються прикрасити або героїзувати свій досвід, а показують війну у всій її жахливій реальності - з бруду, крові, страху, відчаю. Вони розповідають про жорстокість і насильство, які стали буденністю на війні, про моральну деградацію і зміну особистості під впливом екстремальних обставин.

При цьому автори не просто фіксують події, але намагаються зрозуміти їх глибинний сенс, осмислити свій досвід у широкому контексті. Вони ставлять гострі питання про природу війни і насильства, про межі людяності і моральності, про відповідальність індивіда перед обличчям історії.

Однією з центральних тем цих творів стає тема травми і посттравматичного синдрому. Автори показують, як досвід війни продовжує впливати на людину і після її закінчення, як він змінює свідомість і поведінку ветеранів, ускладнює їх повернення до мирного життя. Ця тема згодом стане однією з ключових в літературі про В'єтнам [18].

Мемуари та автобіографічна проза ветеранів мали величезний вплив на американське суспільство. Вони розвіяли багато міфів і ілюзій про війну,

змусили по-новому подивитися на те, що відбувалося у В'єтнамі. Ці твори стали голосом цілого покоління, яке пройшло через горнило війни і намагалося знайти себе в мирному житті.

Паралельно з мемуарами і автобіографічною прозою в 1970-80-ті роки з'явилася ціла серія художніх творів про В'єтнам — романів, повістей, оповідань. Ці твори, написані як ветеранами, так і авторами, які не мали безпосереднього досвіду війни, представляють собою спробу художнього осмислення феномену В'єтнаму.

На відміну від мемуарної літератури, ці твори не претендують на документальну точність і фактографічність. Вони використовують художній вимисел, метафору, символ для того, щоб передати суть В'єтнамської війни, її вплив на людську психіку і мораль.

Одним з найбільш значущих творів цього напрямку стала збірка оповідань Тіма О'Браєна "Те, що вони несли" (1990). Це напіваавтобіографічна розповідь про взвод американських солдатів у В'єтнамі, засноване на особистому досвіді автора. О'Браєн використовує складну, нелінійну структуру оповіді, переплітаючи реальність і вимисел, спогади і роздуми. Його мета – не просто розповісти історію, але передати саму суть досвіду війни, її вплив на людську свідомість [16].

Інші значні твори цього періоду - "Прапороносці" (1977) Роберта Стоуна, "Дім світу" (1978) Деніса Джонсона, "Ніби в ту далеку пору" (1979) Боббі Енн Мейсон. Ці романи і повісті використовують в'єтнамський досвід як свого роду призму, через яку розглядаються універсальні проблеми людського буття - відносини особистості та історії, природа добра і зла, межі людських можливостей.

У багатьох з цих творів В'єтнам виступає як свого роду метафора Америки, американського суспільства і способу життя. Через розповідь про

війну автори намагаються зрозуміти і пояснити ті процеси, які відбуваються в країні, ті зміни, які відбуваються з національною самосвідомістю.

Романи і повісті про В'єтнам мали величезний вплив на американську літературу і культуру. Вони допомогли переосмислити досвід війни, зробити його частиною національного нарративу. Ці твори звернули увагу на такі проблеми, як посттравматичний синдром, реабілітація ветеранів, моральна відповідальність за насильство. Вони стали важливим етапом у формуванні нового погляду на В'єтнамську війну і її наслідки.

В'єтнамська війна закінчилася майже півстоліття тому, але її відлуння продовжує звучати в американській літературі і сьогодні. Для нового покоління письменників, які виростили вже після війни, В'єтнам став не просто історичною подією, але важливою частиною культурного і ідейного контексту [19].

Ці автори розглядають В'єтнамський досвід з різних точок зору – як діти ветеранів, як представники етнічних меншин, як спадкоємці контркультури 1960-х. Вони намагаються по-новому осмислити спадщину В'єтнаму, зрозуміти її вплив на сучасність.

Одним з найбільш яскравих прикладів цієї тенденції є роман "Уява" (2017) В'єт Тан Нгуєна. Автор, американець в'єтнамського походження, розповідає історію молодого чоловіка, який опинився між двох культур і двох ідентичностей. Спогади про війну, про розділений В'єтнам стають для героя способом зрозуміти самого себе, знайти своє місце в світі.

Інші значні твори на цю тему — "Доброволець" (2007) Кріса Хоудеса, "Гарячі місця" (2008) Шона Хемінгвея, "Хто-небудь" (2010) Еліс МакДермотт. Ці романи і повісті розглядають В'єтнамську війну в широкому контексті - як частину американської історії, як фактор, що вплинув на формування сучасного суспільства.

Для цих авторів В'єтнам — це вже не стільки особистий досвід, скільки культурний і історичний символ. Вони використовують в'єтнамську тему для того, щоб говорити про актуальні проблеми сьогодношньої Америки — расові і етнічні конфлікти, кризу ідентичності, спадщину насильства.

Це нове покоління письменників продовжує і розвиває традиції В'єтнамської літератури, але вносить в неї і нові мотиви, нові підходи. Воно намагається переосмислити досвід В'єтнаму з точки зору сьогодношнього дня, зробити його актуальним і значущим для нових поколінь читачів.

В'єтнамська війна зробила величезний вплив на американську літературу і культуру. Вона стала потужним стимулом для творчості, поштовхом для переосмислення багатьох усталених цінностей і уявлень.

Література про В'єтнам дала голос цілому поколінню американців, які пройшли через горнило війни. Вона стала способом осмислити і пережити цей травматичний досвід, зробити його частиною національної пам'яті.

В'єтнамська література підняла цілий ряд найважливіших проблем - природа насильства, межі людської моральності, відповідальність індивіда перед обличчям історії. Вона зіграла величезну роль у формуванні нового погляду на війну і її наслідки, у зміні суспільної свідомості [20].

Але значення цієї літератури виходить далеко за межі власне в'єтнамського досвіду. Вона стала своєрідною моделлю для осмислення інших військових конфліктів і травматичних подій — від війн у Перській затоці і Іраку до 11 вересня і його наслідків.

В'єтнамська література продемонструвала силу і можливості художнього слова у розумінні і трактуванні складних історичних феноменів. Вона показала, як мистецтво може допомогти суспільству зрозуміти і прийняти свій досвід, якою б болісним і травматичним він не був.

Сьогодні, коли тема війни і насильства знову стає болісно актуальною, досвід В'єтнамської літератури набуває особливого значення. Він нагадує нам про те, що література— це не лише розвага, але потужний інструмент осмислення і перетворення реальності. Вона здатна допомогти нам зрозуміти самих себе, наш світ і наше місце в ньому.

В'єтнамська література стала одним з найяскравіших прикладів цієї перетворюючої сили мистецтва. Вона не просто відобразила своє час, але й сформувала його, вплинула на розвиток суспільної думки і культури.

Сьогодні, через півстоліття після закінчення війни, ця література продовжує жити і розвиватися. Вона знаходить нові форми і нові теми, звертається до нових поколінь читачів. Але при цьому вона зберігає вірність своїй головній місії — бути свідком історії, давати голос тим, хто пережив трагедію, шукати шляхи до зцілення і примирення.

В цьому, мабуть, і полягає головний урок літератури В'єтнамської війни— урок мужності, чесності і співчуття. Вона вчить нас не відводити очей від темних сторін людської природи, але і не втрачати віри в силу людського духу. Вона показує, що навіть найстрашніший і найтравматичніший досвід може стати джерелом мудрості і надії, якщо ми знайдемо в собі сили його прийняти і осмислити.

І поки існує література, поки письменники продовжують шукати слова для невимовного, ця надія буде жити. В'єтнамська література стала важливою частиною цього нескінченного пошуку — пошуку правди, пошуку сенсу, пошуку шляхів до кращого майбутнього. І в цьому пошуку ми всі — письменники і читачі, учасники подій і їх спадкоємці — об'єднані спільним прагненням зрозуміти наш світ і самих себе [21].

Отже, В'єтнамська війна стала справжнім викликом для американської літератури — викликом, який був прийнятий і на який було дано потужну і

глибоку відповідь. Ця відповідь не була простою або однозначною, вона не давала готових рішень або універсальних рецептів. Але вона стала свідченням незламної сили людського духу, здатності людини шукати сенс і красу навіть перед обличчям найстрашніших випробувань.

В цьому, можливо, і полягає головний внесок В'єтнамської літератури в скарбницю світової культури. Вона показала, що мистецтво — це не просто відображення життя, але й активна сила, здатна його змінювати. Що література може бути не тільки розвагою або прикрасою, але й потужним інструментом осмислення і перетворення дійсності.

І цей урок залишається актуальним і сьогодні, у наш непростий і суперечливий час. Він нагадує нам про те, що кожен з нас несе відповідальність за те, який світ ми створюємо — своїми думками, словами, вчинками. І що література, як і інші форми мистецтва, може і повинна бути частиною цього процесу творення - процесу пошуку правди, краси і сенсу.

1.4 ЗБІРКА ОПОВІДАНЬ «ТЕ, ЩО ВОНИ НЕСЛИ» ТІМА О'БАЙЄНА ЯК ЛІТЕРАТУРА ДОСВІДУ

«Література – це також діяльність; вона не тільки висловлюється про світ, а й організовує власну присутність у цьому світі » [5, с.50], саме так пише Ришард Нич у своїх наукових роботах про поетику досвіду. У своїх працях, автор досліджує, як особистий та колективний досвід впливає на творчість у літературі і як тексти можуть бути засобом пізнання та інтерпретації цього досвіду. В нашій роботі за творчістю Тіма О'Браєна описується особливий досвід – це література про війну, який має давню і багату історію. З найдавніших часів люди намагалися осмислити і передати досвід війни через слово — у віршах, піснях, оповіданнях, романах. Воєнне письмо стало способом не просто зафіксувати події, але і зрозуміти їх глибинний сенс, вплив на людську психіку і мораль.

У цьому тексті ми розглянемо воєнне письмо як утілення літературного досвіду. Що ж це таке? На мою думку, література досвіду – це відображення особистого досвіду, зокрема травматичних подій, таких як війна. Подібні оповідання, намагаються передати глибокі емоційні переживання та осмислити складні життєві ситуації.

Ми простежимо його розвиток від античності до наших днів, виділимо його ключові особливості і функції. Ми також спробуємо зрозуміти, чому цей жанр залишається таким важливим і актуальним сьогодні, в епоху глобальних конфліктів і викликів [22].

Витоки воєнного письма можна знайти ще в стародавніх епосах і міфах, таких як "Іліада" Гомера або "Махабхарата". Ці твори оповідають про великі битви і героїв, які в них брали участь. Вони поєднують у собі історичні факти з легендами і фантазіями, створюючи величний і драматичний образ війни.

У античній літературі тема війни займала центральне місце. Такі автори, як Фулідід, Ксенофонт, Цезар, описували реальні військові кампанії і битви, дотримуючись принципів історичної точності і об'єктивності. Водночас вони прагнули не просто викласти факти, але й осмислити їх, зрозуміти причини і наслідки воєнних дій.

В епоху Середньовіччя і Відродження воєнне письмо набуває нових форм і смислів. Лицарські романи і поеми оспівують ідеали військової доблесті і честі, створюють романтичний образ воїна-героя. У той же час з'являються і більш реалістичні, критичні зображення війни — наприклад, в "Божественній комедії" Данте або в "Гаргантюа і Пантагрюелі" Рабле.

В епоху Просвітництва і Нового часу воєнне письмо стає більш раціональним і аналітичним. Автори, такі як Вольтер, Монтеск'є, Клаузевіц, розглядають війну як соціально-політичний феномен, намагаються виявити її

закономірності та рушійні сили. Водночас розвивається і жанр воєнних мемуарів, в яких учасники подій діляться своїм особистим досвідом і переживаннями [23].

XIX століття стало часом розквіту реалістичної літератури про війну. Такі автори, як Стендаль, Толстой, Золя, прагнули максимально точно і об'єктивно відтворити військову дійсність, показати війну у всій її складності та суперечливості. Вони детально описували битви і походи, але в центрі їхньої уваги були не стільки події, скільки люди — солдати, офіцери, мирні жителі, які опинилися в екстремальних обставинах.

На початку XX століття розвиток воєнного письма змінила Перша світова війна. Ця війна, небачена за масштабами і руйнівною силою, стала справжнім шоком для європейської свідомості. Вона поставила під сумнів багато традиційних уявлень про героїзм, патріотизм, саму природу людини.

Література відреагувала на цей виклик появою нового типу воєнного письма — модерністського, експериментального, що ламає традиційні форми і канони. Такі автори, як Ремарк, Хемінгуей, Олдінгтон, прагнули передати суб'єктивний, часто ірраціональний досвід війни, її вплив на людську психіку і свідомість. Вони використовували нові прийоми — монтаж, потік свідомості, гру з часом і простором, — щоб створити багатовимірний, поліфонічний образ війни.

У другій половині XX століття воєнне письмо продовжує розвиватися і трансформуватися під впливом нових історичних реалій. В'єтнамська війна, конфлікти на Близькому Сході, війни на пострадянському просторі — кожна з цих подій знаходить відображення в літературі, породжує нові форми і жанри.

Одним з найяскравіших явищ цього періоду стала поява "В'єтнамської літератури" в США — цілого корпусу текстів, присвячених осмисленню

досвіду цієї війни. Такі автори, як Тім О'Браєн, Філіп Капуто, Майкл Герр, поєднують у своїх творах автобіографічні елементи з художнім вимислом, документальну точність з поетичною експресією. Вони розглядають В'єтнам не просто як історичну подію, але як символ, що втілює глибинні протиріччя американської свідомості.

Інший важливий напрямок воєнного письма цього періоду — осмислення досвіду тоталітарних режимів ХХ століття і породжених ними конфліктів. Такі автори, як Солженіцин, Гроссман, Ремарк (у пізній творчості), звертаються до теми ГУЛАГу, Голокосту, сталінських репресій. Вони прагнуть не просто розповісти про ці події, але і зрозуміти їх причини, механізми, наслідки для людської психіки і моралі.

На рубежі ХХ-ХХІ століть воєнне письмо стикається з новими викликами, пов'язаними з глобалізацією, інформаційною революцією, зміною характеру військових конфліктів. Такі явища, як тероризм, гібридні війни, міжетнічні конфлікти, вимагають нових підходів і нової оптики. Автори все частіше звертаються до жанру non-fiction, поєднуючи методи журналістики, соціології, культурної антропології. Вони прагнуть не просто описати події, але і дослідити їх соціальний, психологічний, культурний контекст. Ця книга « Те, що вони несли» також дуже є актуальною і для багатьох українців, її видання здійснене видавництвом «Темпора », у 2024 році. Це оповідання є важливим кроком для ознайомлення українських читачів з класикою воєнної прози. Читач зрозуміє аспекти війни та людського досвіду, що є актуальним у контексті сучасних подій в Україні.

Ці тенденції знаходять відображення і в українській літературі про війну таких авторів, як Сергій Жадан, Олег Сенцов, Володимир Рафеєнко, які звертаються до досвіду російсько-української війни, яка триває з 2014 року. Вони поєднують у своїх творах документальність і метафоричність, реалізм і

магічний реалізм, прагнучи осмислити цю війну як екзистенційний, цивілізаційний конфлікт.

Отже, воєнне письмо — це втілення літературного досвіду, який має давню і багату історію. Від античних епосів до сучасної non-fiction, від реалізму до постмодернізму — цей жанр пройшов довгий і складний шлях розвитку, відображаючи зміни в характері війн і в суспільній свідомості.

Ключовою особливістю воєнного письма є прагнення не просто описати війну, але й осмислити її — її причини і наслідки, її вплив на людську психіку і мораль. Воєнна література виконує кілька важливих функцій: документальну (фіксує реальний досвід), меморіальну (зберігає пам'ять про події і людей), терапевтичну (допомагає пережити і подолати травму), філософську (осмислює глибинні проблеми буття).

Сьогодні, в епоху глобальних викликів і конфліктів, воєнне письмо залишається надзвичайно актуальним і затребуваним. Воно допомагає нам зрозуміти природу сучасних війн, їх соціальні, політичні, культурні виміри. Воно дає голос тим, хто пережив жах війни, і зберігає пам'ять про них для майбутніх поколінь.

І, мабуть, головне — воєнне письмо нагадує нам про цінність людського життя та людської гідності перед обличчям насильства і руйнувань. Воно утверджує силу людського духу, здатність до співчуття і милосердя. І в цьому — його непроминуще моральне значення для кожного з нас.

Воєнна література — це не просто спосіб розповісти про війну, але і спосіб протистояти їй. Через слово, через мистецтво ми можемо стверджувати ті цінності, які війна заперечує, — мир, свободу, гуманізм. І можливо, саме в цьому і полягає найглибше призначення літератури — бути

голосом совісті і надії людства, навіть перед лицем найстрашніших випробувань.

Тому ми повинні читати і вивчати воєнне письмо - не тільки як історичний документ чи художній текст, але і як етичний заповіт, як нагадування про наш обов'язок перед минулим і майбутнім. Кожен твір про війну - це не просто розповідь, але і виклик, звернений до кожного з нас: чи готові ми захищати ті цінності, за які боролися і гинули герої цих книг? Чи здатні ми, подібно до них, протистояти злу і насильству, відстоювати правду і справедливість? [25].

Відповідь на ці питання залежить від кожного з нас. Але література може допомогти нам знайти цю відповідь — у собі і один в одному. Вона може стати тим простором діалогу і порозуміння, якого нам так часто не вистачає в реальному житті. І в цьому — її справжня сила та істинне призначення.

РОЗДІЛ 2. ТІМ О'БАЙЄН: ЖИТТЯ І ТВОРЧІСТЬ

2.1 ВПЛИВ ОСОБИСТОГО ВОЄННОГО ДОСВІДУ НА ТВОРЧІСТЬ ПИСЬМЕННИКА

Тім О'Браєн — один з найвідоміших американських письменників, що пишуть про війну у В'єтнамі. Його творчість глибоко вкорінена в особистому досвіді участі в цій війні і відображає спробу автора осмислити і пережити цей досвід. У цьому розділі ми докладно розглянемо життєвий і творчий шлях Тіма О'Браєна, простежимо, як реальні події його біографії трансформувалися в художню тканину його творів.

Вільям Тімоті О'Браєн народився 1 жовтня 1946 року в місті Остін, штат Міннесота, в сім'ї Вільяма Тімоті О'Браєна-старшого і Ави Елеонори Шульц. Коли йому було 10 років, сім'я, в якій крім Тіма були ще молодші брат і сестра, переїхала в Вортінгтон, Міннесота. Це невелике місто, розташоване на березі озера Окабена на південному заході штату, згодом стане місцем дії кількох творів О'Браєна, зокрема оповідань зі збірки "Речі, які вони несли".

Вортінгтон мав величезний вплив на формування уяви майбутнього письменника і його ранній розвиток. У своїх інтерв'ю О'Браєн не раз говорив про те, що атмосфера цього типово американського містечка, патріархальний уклад життя, традиційні цінності, які сповідували його жителі, багато в чому сформували його світогляд. Водночас саме Вортінгтон з його обмеженістю і самовдоволенням стане для О'Браєна символом тієї Америки, яка "втягла" країну в війну у В'єтнамі [44].

У 1968 році О'Браєн закінчив Макалестерський коледж в Сент-Полі, штат Міннесота, отримавши ступінь бакалавра з політології. В коледжі він був президентом студентського колективу. Того ж року його призвали в армію США і відправили у В'єтнам, де він прослужив з 1969 по 1970 рік у 3-му взводі роти "А" 5-го батальйону 46-го піхотного полку 23-ї піхотної

дивізії (Америкал). Ця дивізія сумно відома тим, що саме в її складі знаходився підрозділ, що здійснив різанину в селі Сонгмі (Мілай) в 1968 році, за рік до прибуття туди О'Браєна.

За словами самого письменника, коли він і його товариші по службі прибули в район Сонгмі, який американські військові називали "Пінквіллем", вони дивувалися надзвичайній ворожості місцевого населення, не розуміючи її причин. І лише згодом, вже під час служби, вони дізналися про трагедію, що сталася тут роком раніше.

Після демобілізації О'Браєн вступив до Гарвардського університету, де отримав ступінь магістра. Пізніше він влаштувався на стажування в газету "Вашингтон пост". У 1973 році побачила світ перша книга О'Браєна, мемуари "Якщо я загину в бойовій зоні, спакуйте мене в ящик і відправте додому" (IfIDieinaCombatZone, VoxMeUpandShipMeHome), присвячена його в'єтнамському досвіду. У цій книзі є такі рядки: "Чи може піхотинець навчити чого-небудь важливого про війну тільки тому, що він там був? Я думаю, що ні. Він може розповідати військові історії".

Ця фраза багато в чому визначає специфіку зрілої творчості О'Браєна. Його книги — це не просто реалістичні розповіді очевидця, але глибокі роздуми про природу війни і насильства, про їх вплив на людську психіку і мораль.

Справжнє визнання приходить до О'Браєна в кінці 1970-х років після публікації роману "У гонитві за Каччато" (GoingAfterCacciato, 1978), відзначеного Національною книжковою премією. Цей роман, дія якого відбувається під час В'єтнамської війни, розповідає історію солдата Пола Берліна, який намагається осмислити свій військовий досвід. Використовуючи прийом "роману в романі", поєднуючи реалістичні і сюрреалістичні елементи, О'Браєн створює складну, багатовимірну картину війни, в якій реальність і вимисел зливаються воєдино[43].

Наступний роман О'Браєна, "Ядерний вік" (TheNuclearAge, 1985), лише побіжно торкається теми В'єтнаму, зосереджуючись на проблемі ядерної загрози і її впливу на психіку людей. Але вже в 1990 році виходить книга, яка остаточно закріплює за О'Браєном славу одного з найважливіших "в'єтнамських" авторів — збірка оповідань "Те, що вони несли" (TheThingsTheyCarried).

Ця книга, багато в чому заснована на особистому досвіді автора, являє собою цикл взаємопов'язаних історій про взвод американських солдатів, що воюють у В'єтнамі. Сам О'Браєн з'являється тут і як персонаж, і як оповідач, роздумуючи про природу правди і вигадки, про здатність літератури передати реальність війни.

Книга "Те, що вони несли" була сприйнята критиками і читачами як новаторський твір, що розсуває межі воєнної прози. Сам О'Браєн в одному з оповідань сформулював своє письменницьке кредо: "Неважливо, чи трапилась ця історія насправді. Важливо, що ця історія правдива". Ця ідея "емоційної правди", не завжди тотожної фактичній точності, стане ключовою для подальшої творчості письменника.

У романах "У озері лісів" (IntheLakeoftheWoods, 1994), "Липнева липа" (July, July, 2002) та інших творах 1990-2000-х років О'Браєн продовжує досліджувати тему впливу війни на долі людей, но вже з більшої часової дистанції. Його герої — не тільки безпосередні учасники бойових дій, а й їх діти, близькі, ті, чиє життя назавжди змінила війна. І хоча в'єтнамська тема поступово відходить на другий план, вона продовжує бути важливим мотивом, що визначає світовідчуття персонажів.

Починаючи з 2003 року і до 2012 року О'Браєн викладав літературну майстерність в Техаському державному університеті в Сан Маркосі, займаючи посаду ендаументного професора. Він вів семінари з креативного

письма для студентів магістратури, передаючи свій багатий письменницький досвід молодому поколінню [44].

Літературна діяльність О'Браєна була відзначена численними преміями і нагородами. У 1979 році він отримав Національну книжкову премію за роман "У гонитві за Каччато". Роман "У озері лісів" був удостоєний премії Джеймса Фенімора Купера за кращий історичний роман (1995). У 2010 році "Речі, які вони несли" були названі "сучасною класикою воєнної прози" за версією газети "Нью-Йорк таймс". У 2012 році письменник став лауреатом премії імені Річарда Голбрука за заслуги в літературі від фонду "Дейтонська літературна премія миру". А в 2013 році він був нагороджений літературною премією фонду "Притцкер" за досягнення в царині воєнної прози.

О'Браєн був двічі одружений і має чотирьох дітей. Зараз він живе в Остіні, штат Техас. У численних інтерв'ю письменник неодноразово висловлювався щодо війни у В'єтнамі і її спадщини. Він говорив про те, що ця війна стала результатом неухватності і самовпевненості Америки, її нездатності зрозуміти іншу культуру. За словами О'Браєна, його рідне місто Вортінгтон було "містом, яке день у день поздоровляє себе з власним невіглаством про навколишній світ - містом, яке втягнуло нас у В'єтнам".

Письменник також критикував ставлення американського суспільства до проблеми зниклих безвісти і військовополонених у В'єтнамі, протиставляючи одержимість пошуками нечисленних американських солдатів байдужості до сотень тисяч загиблих в'єтнамців. "Це спотворений і обурливий подвійний стандарт. Що якби усе було навпаки? Що якби в'єтнамці вимагали від нас знайти і пред'явити кожного зі своїх зниклих безвісти?".

Підводячи підсумок, можна сказати, що життя і творчість Тіма О'Браєна— це історія людини, яка пройшла крізь пекло війни і знайшла в собі сили розповісти про цей досвід чесно і безкомпромісно. Саме особиста

причетність до трагічних подій, саме гостре відчуття правди, пережитої на власній шкірі, і робить його книги такими переконливими і пронизливими.

В одному зі своїх інтерв'ю О'Браєн сказав: "Війна— це не просто стрільба і вибухи. Це серця і душі людей, втягнутих в неї. Якщо ми хочемо зрозуміти війну, то повинні зрозуміти цих людей". І саме його книги допомагають нам досягти такого розуміння — зрозуміти не тільки солдатів, які воювали у В'єтнамі, але і ту Америку, яка послала їх на цю війну. [30]

Можна сказати, що творчість О'Браєна — це не тільки художня література, але й своєрідне історичне і моральне свідчення. Його книги нагадують нам про страшну ціну, яку платить людство за війни і насильство. І в той же час вони утверджують цінність правди, співчуття, людяності — тих якостей, які допомагають нам залишатися людьми навіть в самих нелюдських обставинах.

О'Браєн не претендує на роль морального авторитету або політичного оракула. Він просто розповідає свою правду — правду людини, яка пройшла крізь горнило війни і вижила, щоб розповісти про неї іншим. І в цьому, можливо, і полягає головна місія його творчості — бути голосом пам'яті, голосом совісті, який не дозволяє нам забути про жахи минулого і застерігає від їх повторення в майбутньому.

2.2 ЖАНРОВО-СТИЛЬОВА РІЗНОМАНІТНІСТЬ ТВОРІВ О'БАЙЄНА

Тім О'Браєн належить до покоління американських письменників, чия творчість нерозривно пов'язана з досвідом В'єтнамської війни. Служба в армії, участь у бойових діях наклали незгладимий відбиток на його світогляд і стали головним джерелом творчого натхнення. У цьому розділі ми детально розглянемо, як особистий воєнний досвід трансформувався в художній світ

творів О'Браєна, як реальні події його біографії знайшли відображення в оповіданнях і романах [31, с.22].

Для О'Браєна, як і для багатьох його ровесників, призов в армію і відправка у В'єтнам стали поворотним моментом життя. Він потрапив на війну одразу після закінчення коледжу, в 22 роки, коли світогляд і система цінностей ще тільки формувалися. І цей досвід виявився настільки шоковим, настільки суперечив всьому, що О'Браєн знав і в що вірив раніше, що не міг не позначитися на його особистості.

У своїх інтерв'ю письменник неодноразово говорив про те, що до війни він був "наївним хлопчиком з маленького містечка", який щиро вірив в традиційні американські цінності — патріотизм, доблесть, необхідність боротьби з комунізмом. Але реальність В'єтнаму, з його жорстокістю, хаосом, моральною неоднозначністю, миттєво зруйнувала ці ілюзії. О'Браєн зіткнувся з тим, що війна — це не героїчний епос, а брудна, страшна робота, що ламає психіку і душі людей.

Саме цей гострий конфлікт між романтичними уявленнями про війну і її справжнім обличчям став головним мотивом творчості О'Браєна. Його книги—це спроба осмислити і подолати цей конфлікт, зрозуміти, що ж насправді являє собою війна і як вона впливає на людину. І хоча сюжети і персонажі його творів не завжди прямо автобіографічні, за ними завжди вгадується особистий досвід автора, бачення людини, яка пройшла крізь горнило В'єтнаму.

Найбільш яскраво і безпосередньо особистий воєнний досвід О'Браєна відобразився в його знаменитій книзі "Те, що вони несли". Це збірка оповідань, дія яких відбувається під час війни у В'єтнамі і після неї, героями яких є американські солдати. Хоча сам автор стверджує, що книга не є автобіографічною в буквальному сенсі, неможливо не помітити, що багато

епізодів і персонажів мають реальних прототипів і засновані на особистому досвіді письменника.

Сам О'Браєн присутній в книзі і як персонаж, і як оповідач. Він розповідає про реальні події зі свого життя —про те, як потрапив на війну, про свої страхи і сумніви, про бойові операції, в яких брав участь. Але в той же час він вплітає в розповідь вигадані елементи, домислює долі своїх товаришів по службі, створює альтернативні версії подій. Таким чином виникає складна взаємодія між реальністю і вигадкою, між "історичною правдою" і "художньою правдою" [45].

Цей прийом дозволяє О'Браєну показати війну не як абстрактне історичне явище, а як глибоко індивідуальний, особистісний досвід. Для кожного солдата війна — це своя унікальна історія, свій набір спогадів, травм, втрат. І хоча ці історії складаються в загальну картину війни, вони не зводяться до неї без залишку.

Один з ключових образів книги — образ "речей, які вони несли". Це не тільки фізичний вантаж, який доводилося тягати солдатам - зброя, боеприпаси, спорядження. Це ще й емоційний багаж, який кожен ніс з собою — страх, біль, провина, пам'ять про загиблих товаришів. І так само, як кожен солдат ніс свій вантаж, кожен проживав свою унікальну історію війни.

Багато епізодів книги прямо засновані на особистому досвіді автора. Наприклад, в оповіданні "Чоловік, якого я вбив" герой з жахом згадує, як під час бою вистрілив у молодого в'єтнамського солдата і спостерігав його повільну смерть. Цей епізод дуже близький до реального випадку з життя самого О'Браєна, про який він розповідав в інтерв'ю.

Або в оповіданні "Про відвагу" один з героїв, Норман Баукер, не може пристосуватися до мирного життя після повернення з війни, його мучать спогади і почуття провини. Ця історія також має реальну основу - Норман

Баукер був реальною людиною, товаришем по службі О'Браєна, який після війни покінчив життя самогубством.

Таким чином, "Те, що вони несли" - це свого роду художньо перероблена автобіографія автора, глибоко особиста розповідь про війну. Але в той же час, піднімаючись над рівнем індивідуального досвіду, книга набуває універсального звучання, стає одним з найсильніших і правдивих свідчень про В'єтнам в американській літературі.

Якщо в "Тому, що вони несли" війна показана безпосередньо, в момент її звершення, то в більш пізніх творах О'Браєна, таких як роман "В озері лісів", вона присутня опосередковано, як тінь минулого, що визначає життя героїв. Цей роман розповідає про долю в'єтнамського ветерана Джона Вейда і його дружини Кеті, які намагаються почати нове життя в тихому містечку в Міннесоті [46].

Але виявляється, що втекти від спогадів неможливо. Джона долає травматичний досвід війни — спогади про жорстокі бої, про загибель товаришів, про власну участь у військових злочинах. Він намагається розібратися у своєму минулому, зрозуміти, як війна вплинула на його особистість, на його здатність любити і бути любимим.

І хоча сам О'Браєн не був безпосередньо залучений до військових злочинів, подібних до тих, що скоїв його герой, очевидно, що багато роздумів і переживань Джона нав'язані особистим досвідом автора. Це і почуття провини за те, що довелося брати участь у брудній, несправедливій війні, і страх перед темними безоднями власної душі, і бажання знайти шлях до спокути і душевної рівноваги.

У певному сенсі вся творчість О'Браєна - це спроба "повернутися з війни", знайти спосіб жити з тим болісним і травматичним досвідом, який вона приносить. І якщо в ранніх творах ця спроба здійснюється

безпосередньо, через розповідь про бойові дії і фронтовий побут, то в більш зрілих, як "В озері лісів" - через дослідження того, як війна продовжує впливати на людей через багато років після її закінчення.

І саме особистий досвід автора, його власна "повернення з війни" надає цьому дослідженню такої переконливості і сили. Читач розуміє, що за переживаннями героїв стоять реальні емоції, реальний біль реальної людини. І це робить книги О'Браєна не просто цікавими з літературної точки зору, але і по-справжньому важливими з точки зору людської, моральної.

У своїй творчості Тім О'Браєн піднімається і над рівнем індивідуального досвіду, і над рівнем історичного свідчення. Він ставить глибокі філософські питання про природу війни як такої, про її вплив на людську душу і мораль. І його особистий досвід стає відправною точкою для цих роздумів, фундаментом, на якому будується його "метафізика війни" [47].

Цей філософський вимір найбільш яскраво виражений в оповіданні "Як розповісти справжню воєнну історію" з книги "Те, що вони несли". У ньому автор розмірковує про межі можливого в зображенні війни засобами літератури, про співвідношення правди факту і правди відчуття.

З точки зору О'Браєна, жодна розповідь про війну не може бути повністю правдивою, тому що сама суть війни зводиться до того, про що неможливо розповісти, що не вкладається у слова. Жахи і абсурдність війни настільки ірраціональні, настільки не відповідають нормальному людському досвіду, що будь-яка спроба їх раціоналізувати, впорядкувати за допомогою мови неминуче веде до спрощення і спотворення.

Але, з іншого боку, відмова від спроби розповісти про війну, описати її якомога точніше і правдивіше, рівносильна зраді. Це означало б залишити тих, хто пройшов через війну, наодинці з їхнім болем, відмовити їм у праві на

свідчення і співчуття. Тому, як вважає О'Браєн, єдиний шлях для письменника, що пише про війну – це спробувати висловити невимовне, використовуючи всі доступні засоби – від реалістичної деталі до символу і метафори.

І тут особистий досвід письменника відіграє ключову роль. Тільки той, хто сам пережив жах війни, хто бачив смерть і насильство зблизька, має моральне право говорити про це. Тільки його свідчення буде достатньо переконливим і достовірним, щоб пробити броню байдужості і нерозуміння, що відділяє тих, хто воював, від тих, хто не воював.

У своїх книгах О'Браєн і прагне бути таким свідком, говорити не тільки від свого імені, але і від імені всіх своїх товаришів, живих і мертвих. Він немов взяв на себе обов'язок розповісти світу правду про війну – ту правду, яку знає тільки той, хто дивився в обличчя смерті [36, с.21].

Але в той же час він розуміє обмеженість і суб'єктивність будь-якого індивідуального свідчення. Він знає, що його правда про війну – це лише одна з мільйонів можливих правд, і що жодна розповідь не може охопити війну у всій її повноті. Тому його книги - це не тільки оповідь про реальні події, але й роздуми про природу пам'яті і свідчення, про складні відносини між реальністю і вигадкою.

Цей філософський, метафізичний вимір і робить твори О'Браєна унікальними в контексті "в'єтнамської" літератури. Це не просто розповідь очевидця, але й глибоке осмислення самого феномена війни, його екзистенційного і морального сенсу. І саме особиста причетність автора до подій надає цьому осмисленню такої сили і переконливості.

Підводячи підсумок, можна сказати, що особистий воєнний досвід став визначальним фактором творчості Тіма О'Браєна. Саме пережите ним у

В'єтнамі лягло в основу більшості його творів і визначило ключові теми його письменницьких пошуків.

На рівні змісту цей досвід відбивається в детальному, часом шокуюче відвертому описі реалій війни - боїв, побуту, психології солдатів. О'Браєн не намагається героїзувати або романтизувати війну, а показує її похмуре, жорстоке обличчя, її руйнівний вплив на людську особистість.

На формальному рівні вплив воєнного досвіду проявляється в специфічному стилі О'Браєна, який поєднує точність реалістичної деталі з умовністю, метафоричністю. Письменник немов балансує на межі реального і ірраціонального, фактичного і міфологічного. Цей стиль дозволяє йому передати той особливий характер досвіду війни, який не вкладається в рамки буденної свідомості [37].

І нарешті, на філософському рівні особиста причетність до війни дозволяє О'Браєну ставити глибокі питання про саму її природу, про межі людського в нелюдських обставинах. Його твори — це не просто розповідь про конкретну війну, а роздуми про війну як таку, про її метафізичний вимір.

Таким чином, можна сказати, що у творчості О'Браєна особистий досвід стає ключем до універсального, біографічне переростає в філософське. І в цьому — секрет сили впливу його книг, які знаходять відгук у читачів різних поколінь і культур.

Для О'Браєна писати про війну - це не просто творча задача, а глибока внутрішня потреба, моральний обов'язок. Через свої книги він немов продовжує битися з примарами минулого, намагається знайти сенс і виправдання тому болю, який йому довелося пережити. І читач стає співучасником цієї битви, цього болісного і необхідного пошуку правди.

В кінцевому рахунку, творчість О'Браєна — це не тільки внесок у літературу, а й у суспільний діалог про війну, її причини і наслідки. Його

книги нагадують нам про те, яку страшну ціну платить людство за конфлікти і насильство. І в той же час вони утверджують цінність людського життя, людської гідності, здатності зберегти людяність у найстрашніших випробуваннях.

Особистий досвід війни став для О'Браєна не тільки важкою травмою, а й джерелом глибокого осмислення, творчого перетворення. Перетворивши болючі спогади у велику літературу, він зумів наповнити своє страждання сенсом і знайти в ньому шлях до інших людей, до загального. У цьому, мабуть, і полягає головний урок його творчості — у здатності людського духу протистояти хаосу і абсурду буття і знаходити в ньому вищі смисли і цінності.

Хоча В'єтнамська війна і досвід її учасників є центральною темою творчості Тіма О'Браєна, його літературні інтереси не обмежуються лише цією проблематикою. У своїх романах, повістях та оповіданнях письменник звертається до широкого кола тем — від особистих і сімейних відносин до проблем пам'яті, моралі, політики. У цьому розділі ми розглянемо тематичну різноманітність творів О'Браєна, простежимо, як в його книгах В'єтнамська тема переплітається і взаємодіє з іншими мотивами і проблемами [48].

Однією з магістральних тем творчості О'Браєна є тема любові, взаємин між чоловіком і жінкою, сімейних стосунків. Ця тема присутня практично у всіх його великих творах, від ранніх романів "Північні вогні" і "Ядерне століття" до більш пізніх "Томкет в любові" і "У липні, в липні". Письменника цікавлять складності і суперечності людських почуттів, ті випробування, які проходить любов зі змінами часу і обставин.

Однією з найяскравіших книг О'Браєна на цю тему є роман "Томкет в любові" (TomcatinLove, 1998). Його герой, університетський професор лінгвістики Томас Чіппендейл, переживає кризу середнього віку і розлучення. Намагаючись заповнити порожнечу, що утворилася після

відходу дружини, він заводить ряд романів, постійно балансує між щирим почуттям і розрахунком, любов'ю і самолюбством.

Через історію Томаса О'Браєн досліджує саму природу любові, її егоїстичні і альтруїстичні сторони. Він показує, наскільки складні і багатогранні мотиви, що керують людьми в їхніх вчинках і виборах. При зовнішній легковажності і комізмі, роман насправді зачіпає дуже глибокі і серйозні питання про сенс любові і шлюбу, про те, чи здатні люди на справжні почуття в сучасному світі.

Тема любові розкривається у творчості О'Браєна і в більш традиційному ключі, на прикладі відносин між батьками і дітьми, між різними поколіннями однієї сім'ї. Ці мотиви особливо яскраво звучать в романі "Липнева липа" (July, July, 2002), присвяченому історії кількох поколінь родини Лангдон.

На прикладі долі цієї сім'ї О'Браєн досліджує, як змінюється динаміка сімейних відносин з часом, як події минулого, таємниці і образи впливають на життя нащадків. Він показує, як любов і прив'язаність нерідко переплітаються з ревнощами, заздрістю, бажанням контролювати життя близьких.

При цьому письменник не ідеалізує родинні почуття, але і не впадає в крайнощі цинічності або песимізму. Він бачить в сімейному житті складну діалектику біологічного і духовного, приватного і загальнолюдського. Історія родини для нього - це, зрештою, історія країни, історія народу в мініатюрі.

Іншою наскрізною темою творчості О'Браєна є тема пам'яті, її ролі в житті людини і суспільства. Письменник постійно повертається до питання про те, як ми пам'ятаємо своє минуле, як спогади формують нашу ідентичність, наші відносини з іншими людьми і світом [49, с.17].

Ця тема невіддільна для О'Браєна від теми психологічної травми, особливо травми, пов'язаної з досвідом війни. У таких книгах, як "Речі, які вони несли" або "В озері лісів", він досліджує, як травматичні спогади продовжують впливати на людину через багато років, визначаючи її вчинки і вибори.

Герої цих книг — ветерани В'єтнаму, які намагаються знайти себе в мирному житті. Але війна не відпускає їх, вона присутня в їхніх снах і флешбеках, в їхньому відчутті провини і безпорадності. Вони не можуть забути загиблих товаришів, жахливі картини насильства і смерті, свідками і учасниками яких вони стали.

О'Браєн показує, як травма війни спотворює пам'ять, робить її одночасно нав'язливою і фрагментарною. Його герої ніби застрягли в минулому, не в змозі повністю повернутися в сьогодення. Їхні спогади — це не просто нейтральна реєстрація подій, а глибоко емоційне, болісне переживання, яке постійно вимагає осмислення і проробки.

При цьому письменник не обмежується тільки індивідуальним виміром травми. Він показує, як пам'ять про війну формує колективну свідомість, як вона впливає на самосприйняття нації. Америка після В'єтнаму, в зображенні О'Браєна, — це країна, яка не може примиритися зі своїм минулим, яка розривається між бажанням забути і необхідністю пам'ятати.

Хоча О'Браєн не є письменником-публіцистом у вузькому сенсі, багато його творів мають виражене політичне і суспільне звучання. Через долі своїх героїв, через конкретні людські історії він говорить про проблеми, що хвилюють все американське суспільство.

Однією з головних тем такого роду для О'Браєна є тема В'єтнамської війни та її спадщини. У книгах "Речі, які вони несли", "В озері лісів",

"Липнева липа" та інших він показує, як ця війна змінила Америку, як вона вплинула на різні покоління американців.

Для О'Браєна В'єтнам — це не просто військовий конфлікт, але точка зламу в історії країни, момент, коли були поставлені під сумнів багато традиційних цінностей і уявлень. Це час втрати невинності, крах ілюзій про моральну перевагу Америки, про її особливу місію у світі.

У той же час письменник показує, як суспільство намагається витіснити пам'ять про війну, відмовитися від відповідальності за неї. Офіційна риторика героїзації і патріотизму, в його зображенні, покликана приховати правду про жорстокість і безглуздість того, що відбувалося у В'єтнамі [50].

Інший важливий політичний мотив у творчості О'Браєна — тема "холодної війни" і ядерної загрози. Найяскравіше вона звучить в романі "Ядерне століття" (The Nuclear Age, 1985), герой якого, Вільям Коулінг, все життя одержимий страхом атомної катастрофи.

На прикладі параноїдальних фантазій і реальних вчинків Коулінга О'Браєн досліджує психологію "холодної війни", те, як протистояння наддержав вплинуло на масову свідомість. Він показує абсурдність гонки озброєнь, ірраціональність політики "взаємного гарантованого знищення".

При цьому письменник не займає однозначну політичну позицію, не пропонує готових рішень. Його мета — не стільки засудити або виправдати, скільки зрозуміти, проникнути в суть явищ. Він прагне показати, як великі історичні події і процеси переломлюються в долях конкретних людей, як вони впливають на їхній світогляд і систему цінностей.

І, нарешті, ще однією наскрізною темою у творчості О'Браєна є тема мистецтва, літератури, письменницької праці. Ця тема присутня вже в

ранньому романі "Північні вогні" (Northern Lights, 1975), герої якого — брати Перрі і Харві — мріють стати письменниками.

Через їхні суперечки і роздуми О'Браєн досліджує природу творчості, її витoki і призначення. Що є рушійною силою творчості— бажання слави, самовираження, осмислення життя? Чи можливо передати словами реальність у всій її повноті і суперечливості? Як співвідносяться правда факту і правда вимислу?

Ці питання виникають і в більш пізніх, зрілих творах О'Браєна. У таких текстах, як "Речі, які вони несли" або "Як розповісти справжню воєнну історію", сам процес письма, сама проблема достовірності зображення стає предметом рефлексії і обговорення [51].

Письменник постійно підкреслює умовність, сконструйованість будь-якого наративу про минуле. Його оповідачі-ветерани на різні лади варіюють і переосмислюють власні спогади, щоразу по-новому розповідають одні й ті ж історії. Саме оповідання перетворюється на спосіб опрацювання травми, на пошук сенсу в хаосі війни.

При цьому О'Байєн не зводить літературу до чистої фікції, не протиставляє вимисел реальності. Для нього мистецтво — це особливий спосіб осягнення і трансформації дійсності, можливість висловити те, що не піддається прямому опису. Хороша розповідь, з його точки зору, завжди несе в собі "емоційну правду", навіть якщо відступає від фактичної точності.

Підсумовуючи, можна сказати, що попри постійне повернення до теми війни і її наслідків, творчість Тіма О'Байєна вражає своїм тематичним розмаїттям. Проблеми любові і сім'ї, пам'яті і травми, політики і мистецтва — ось лише деякі з мотивів, до яких звертається письменник у своїх творах.

При цьому всі ці теми не існують у О'Браєна окремо, але переплітаються і взаємодіють, утворюючи складну смислову структуру.

В'єтнамський досвід впливає на сімейні відносини, особисті спогади формують суспільну пам'ять, а політичні процеси знаходять відображення в долях окремих людей.

Така увага до взаємозв'язку приватного і загального, конкретно-людського і філософського і робить книги О'Браєна такими багатовимірними і глибокими. За зовні простими, а часом і анекдотичними сюжетами в них завжди стоять фундаментальні питання людського буття — питання про природу любові і ненависті, пам'яті і забуття, правди і вигадки [52].

І в цьому сенсі різноманітність тем у творчості О'Браєна — це не еkleктика, а органічна єдність, обумовлена глибоко гуманістичним поглядом письменника на світ. У центрі його уваги завжди залишається людина — в усій її складності, суперечливості, неоднозначності. І саме це робить його книги актуальними і близькими читачеві незалежно від тематики.

РОЗДІЛ 3. АНАЛІЗ ЗБІРКИ « ТЕ, ЩО ВОНИ НЕСЛИ »

3.1. СТРУКТУРА ТА КОМПОЗИЦІЯ ЗБІРКИ

Збірка оповідань "Речі, які вони несли" Тіма О'Браєна має складну і продуману структуру, яка відображає основні художні та філософські інтенції автора. Книга складається з 22 оповідань, які пов'язані між собою не стільки сюжетно, скільки тематично і концептуально.

Усі історії об'єднує спільний наратор — від його імені ведеться розповідь, хоча він не завжди є головним героєм кожного окремого оповідання. Цей оповідач є альтер-его самого автора, його звать Тім О'Браєн, як і письменника. Такий метафікціональний прийом дозволяє автору підкреслити автобіографічну основу книги і в той же час проблематизувати кордони між вимислом і реальністю.

Оповідання в книзі не розташовані в хронологічному порядку і не слідуєть єдиній сюжетній лінії. Замість цього вони утворюють складне мереживо перехресних мотивів, повторюваних образів, рефренів. Один і той же епізод може по-різному інтерпретуватися в різних оповіданнях, доповнюватися новими деталями і нюансами.

Наприклад, історія загибелі Кіови, одного з центральних персонажів (персонаж – від *лат. persona* — *особа* — постать людини, зображена письменником у художньому творі, загальна назва будь-якої дійової особи кожного літературного жанру) [2, с.532] книги, розповідається кілька разів - з точки зору різних свідків і учасників події. Кожен новий погляд додає нові грані до образу Кіови і до розуміння того, що сталося. Таким чином, читач ніби відтворює в своїй свідомості процес роботи пам'яті, яка постійно переосмислює і реконструює минуле [45].

Ключову роль у структуруванні книги відіграє однойменне оповідання "Те, що вони несли", яке відкриває збірку. У ньому описуються предмети, які солдати носили з собою у В'єтнамі — від зброї і спорядження до особистих

талісманів і фотографій коханих. Але головна "річ", яку несе кожен солдат — це спогади, емоційний вантаж пережитого. Ця метафора стає лейтмотивом всієї книги, пов'язуючи окремі історії в єдине ціле.

Інше програмне оповідання збірки — "Як розповісти правдиву історію про війну". У ньому автор розмірковує про природу правди в оповіданні про війну, про неможливість повністю передати словами реальний досвід. Він протиставляє "літературну правду" — те, що відбувалося насправді. Цей мотив "подвійної правди" проходить через всю книгу, примушуючи читача постійно ставити під сумнів достовірність того, що відбувається.

Отже, структура "Того, що вони несли" покликана не стільки створити лінійний сюжет, скільки занурити читача в особливий емоційний і психологічний стан. Фрагментарність, неоднозначність, рефлексивність оповіді покликані передати "фронтovu" свідомість, травмовану жорстокістю і абсурдністю війни. Читач ніби проживає разом з героями процес спогадів, намагаючись скласти з уламків минулого цілісну картину.

Цікавою особливістю композиції є і те, що деякі історії нібито "коментують" або "спростовують" інші. Наприклад, оповідання "Як розповісти справжню воєнну історію" ніби ставить під сумнів достовірність попередніх історій. А в оповіданні "Належна форма" розповідач прямо зізнається, що деякі описані ним події ніколи не відбувалися насправді. Цей ефект "ненадійного оповідача" не дозволяє читачеві повністю довіритися тексту і змушує активно інтерпретувати прочитане [53].

Таблиця 1.1.

Основні теми і мотиви ключових оповідань збірки

Назва оповідання	Основні теми і мотиви
Те, що вони несли	Емоційний вантаж війни, пам'ять, особисті талісмани
Кохання	Невзаємне кохання, спогади, почуття провини

Кульмінацією книги можна вважати оповідання "Життя померлих", яке завершує збірку. У ньому розповідач згадує свою дитячу подругу Лінду, яка рано померла від пухлини мозку. Її образ стає для нього символом всіх загиблих і втрачених - і на війні, і в мирному житті. Автор висловлює думку, що історії, які ми розповідаємо про мертвих, роблять їх безсмертними, дозволяють їм продовжувати жити в нашій пам'яті. У цьому і полягає головне призначення літератури - зберігати минуле від забуття.

Таблиця 1.2.

Основні персонажі збірки та їхні долі

Діючі особи	Живі на момент оповіді	Загинули на війні	Померли після війни
Тім О'Браєн	+	-	-
Джиммі Кросс	+	-	-
Кайова	-	+	-
Курт Лемон	-	+	-
Норман Баукер	-	-	+

Таким чином, структура і композиція "Того, що вони несли" нерозривно пов'язані з головними темами і ідеями книги. Фрагментарність і неоднозначність оповіді відображають суперечливість воєнного досвіду і роботу травмованої пам'яті. Переплетення окремих історій в єдине смислове ціле дозволяє показати війну як колективну травму, яка назавжди змінює життя всіх причетних. А рефлексія про природу правди і вимислу ставить питання про можливості літератури в осмисленні екстремального досвіду.

3.2. ТЕМИ І МОТИВИ ЗБІРКИ: ВІЙНА ЯК ОСОБИСТИЙ І КОЛЕКТИВНИЙ ДОСВІД

Збірка оповідань "Те, що вони несли" Тіма О'Брасна присвячена осмисленню травматичного досвіду В'єтнамської війни та його впливу на долі окремих людей і цілого покоління. Головна тема книги — війна як гранична ситуація, що оголює глибинні основи людського існування. Автора цікавить не стільки документальна фіксація подій, скільки екзистенційний вимір воєнного досвіду.

Одна з центральних ідей книги полягає в тому, що війна — це не просто зовнішня подія, а глибоко особиста, інтимна історія кожного, хто бере в ній участь. Кожен солдат проносить війну крізь все своє подальше життя, і вона назавжди залишається частиною його ідентичності. Як каже оповідач в одному з епізодів: "Війна — це те, що ти носиш з собою. Не на плечах, як тягар, а всередині, як частину себе" [54].

Ця думка знаходить відображення вже в самій назві збірки — "Те, що вони несли". Вона відсилає не тільки до фізичних предметів, які солдати брали з собою на війну, але і до емоційного вантажу, який кожен з них ніс в душі. Спогади, страхи, почуття провини, втрата друзів - все це невидимий багаж, який назавжди змінює людину.

Мотив травми, неможливості повернутися до нормального життя після пережитого жаху проходить через всю книгу. Герої О'Браєна, повернувшись з війни, виявляються нездатними влитися в мирне життя. Вони відчувають себе чужими в колі сім'ї та друзів, не можуть знайти своє місце в суспільстві. Як каже один з персонажів: "Коли ти там, ти мрієш повернутися додому. А коли повертаєшся, розумієш, що більше немає дому, в який можна повернутися".

Яскравим прикладом руйнівного впливу війни стає історія Нормана Баукера, розказана в новелах "Про відвагу" і "Примітка". Не зумівши врятувати свого друга Кіоуа, Норман все життя мучиться почуттям провини. Він не знаходить розуміння у рідних, відчуває себе непотрібним і покинутим. Зрештою, це призводить його до самогубства - трагічного, але закономірного фіналу для людини, яка так і не змогла повернутися з війни.

Таблиця 1.3.

Травматичний досвід персонажів та його наслідки

Герой	Травматичний досвід	Наслідки
Норман Баукер	Загибель друга Кіоуа	Почуття провини, нездатність адаптуватися, самогубство
Джиммі Кросс	Загибель підлеглого через неухважність	Почуття провини, втрата віри в себе як лідера
Тім О'Браєн	Вбивство солдата, травма	Постійні спогади, спроби осмислити минуле через творчість

При цьому О'Браєн показує війну не тільки як індивідуальну, але і як колективну травму. В'єтнам став поворотною точкою для цілого покоління американців, змусив переосмислити багато усталених цінностей і уявлень. Книга сповнена гіркої іронії по відношенню до офіційної ідеології, яка

виправдовувала війну високими словами про демократію і боротьбу з комунізмом. Солдати в оповіданнях О'Браєна виявляються заручниками чужих політичних ігор, гвинтиками у безглуздій машині насильства [55].

Важливим мотивом книги стає і проблема правди про війну, труднощі її репрезентації в оповіданні. О'Браєн постійно підкреслює неможливість повністю передати реальність війни тим, хто її не бачив. Навіть учасники подій стикаються з тим, що їхня пам'ять деформує і спотворює минуле. Як каже оповідач: "Справжніх воєнних історій не існує. ... В кінцевому рахунку, неважливо, що сталося насправді. Важливо, у що ти віриш".

Ця ідея знаходить втілення в самій структурі книги з її навмисною фрагментарністю і нелінійністю. Окремі історії переплітаються, доповнюють і суперечать одна одній, складаючись в суперечливу мозаїку правди і вимислу. Автор ніби запрошує читача розділити з ним складну роботу пам'яті і осмислення травматичного досвіду.

Таблиця 1.4.

Основні мотиви збірки та їх текстуальне втілення

Мотив	Втілення у тексті
Неможливість повністю передати правду про війну	Суперечливі свідчення персонажів, визнання автора у вигадуванні деяких епізодів
Війна як абсурд, безглузде насильство	Епізоди беззмістовної жорстокості, іронія по відношенню до офіційної пропаганди
Руйнування особистості на війні	Трансформація Мері Енн у "Коханці з пісні Тра Бонг", жорстокість Азара

У підсумку, збірка "Те, що вони несли" стає багаторівневим художнім дослідженням феномену війни та її впливу на людину і суспільство. Крізь призму індивідуальних історій автор показує В'єтнам як колективну

національну травму, як моральний і екзистенційний виклик усталеним цінностям і уявленням. Книга стверджує нередуцируєму складність і суперечливість правди про війну, неможливість її вичерпного раціонального осмислення.

Але, можливо, головний пафос книги — не викривальний, а гуманістичний. Розповідаючи про жахи і безглуздя війни, О'Браєн в той же час показує незнищенність людського в людині, здатність зберігати співчуття і здатність любити всупереч абсурду навколишнього світу. Його герої — не картонні "герої" або "жертви", а живі суперечливі особистості, що борються за те, щоб залишитися людьми в нелюдських обставинах [56].

І саме ця віра в людину, в її моральну стійкість перед обличчям хаосу і жорстокості, становить, можливо, головний пафос "Того, що вони несли". Книга стає не тільки свідченням про війну, але й утвердженням гуманістичних цінностей, які тільки й можуть протистояти насильству і абсурду історії. В кінцевому підсумку, оповідання О'Браєна — це розповідь про те, як зберегти людяність у нелюдський час, як перетворити травматичний досвід у джерело співчуття і розуміння.

Збірка оповідань Тіма О'Браєна "Те, що вони несли" є однією з найважливіших книг про В'єтнамську війну в американській літературі. Її унікальність полягає в майстерному поєднанні автобіографічної достовірності і художньої рефлексії, документальної точності і філософської глибини.

Складна, продумана структура книги дозволяє автору створити багатовимірний образ війни як індивідуального і колективного травматичного досвіду. Переплетення окремих сюжетів і мотивів, навмисна фрагментарність і неоднозначність нарації передають природу пам'яті про війну - суперечливої, болісної, такої, що постійно вислизає від однозначних тлумачень.

Центральні теми книги — неможливість повернення до нормального життя після пережитого жаху, складний процес осмислення і проговорення травми, пошуки моральної опори перед обличчям абсурдного насильства. Автор досліджує руйнівний вплив війни на психіку і долі людей, ставить питання про природу героїзму, дружби, любові в екстремальних обставинах.

При цьому О'Браєн уникає прямолінійних оцінок і пафосної риторики. Його підхід до зображення війни глибоко гуманістичний — в центрі уваги завжди залишається людина в її складності і суперечливості. Письменник показує, як в нелюдських умовах його герої намагаються зберегти людяність, як вони борються зі страхом, відчаєм, почуттям провини.

Новаторство книги полягає і в її унікальній наративній стратегії, яка постійно балансує на межі факту і вимислу. Автор навмисно проблематизує статус оповіданого, змушує читача засумніватися в достовірності будь-якої версії подій. Цей прийом не тільки підкреслює принципову неможливість однозначної "правди" про війну, але і активізує читацьке сприйняття, спонукає до самостійного осмислення прочитаного.

У цьому сенсі "Те, що вони несли" — це не просто книга про конкретну війну, а складна рефлексія над можливостями літератури в репрезентації травматичного досвіду. О'Браєн ніби досліджує саму природу розповіді, її здатність зберігати пам'ять, давати голос тому, що не піддається прямому висловлюванню [57].

Саме ця метанаративна складність, філософська глибина, разом з точністю психологічних спостережень і блискучою літературною технікою, і забезпечили книзі унікальне місце в літературі про війну. "Те, що вони несли" давно вийшли за межі свого часу і національного контексту, набувши статусу універсального гуманістичного висловлювання про природу насильства і способи його подолання.

Сьогодні, коли світ знову стикається з викликами війн і конфліктів, досвід цієї книги стає особливо актуальним і затребуваним. Вона нагадує нам про катастрофічні наслідки війни для людської психіки і соціальної тканини, про моральну відповідальність кожного перед обличчям історичних катаклізмів. І в той же час вона дає надію, що навіть найстрашніший досвід може бути пережитий, осмислений і переданий — якщо в людині живе здатність до співчуття і любові.

У цьому, можливо, і полягає головний урок "Того, що вони несли" — урок стійкості людського духу, незнищенності гуманістичних цінностей. Ця книга не тільки про війну, а й про силу літератури, яка здатна протистояти хаосу і руйнуванню, зберігати пам'ять і давати надію. І поки такі книги існують і знаходять відгук у читачів, у людства залишається шанс на порятунок від морального самознищення.

3.3. ТЕМА СТРАХУ, МУЖНОСТІ, ПРОВИНИ І ПАМ'ЯТІ

Збірка оповідань Тіма О'Браєна "Те, що вони несли" — це не тільки розповідь про події В'єтнамської війни, але й глибоке дослідження психологічних станів і моральних дилем, з якими стикаються люди в екстремальних обставинах. Серед ключових тем книги — страх, мужність, провина і пам'ять, які тісно переплітаються і взаємодіють в долях героїв.

Страх є постійним супутником солдатів на війні, і О'Браєн з разючою чесністю показує його вплив на людську психіку. Це не тільки страх смерті або поранення, але й більш глибокий екзистенційний жах перед абсурдністю і беззмістовністю насильства. Герої книги по-різному реагують на цей страх: хтось намагається придушити його за допомогою удаваної бравати, хтось шукає розради в ритуалах і забобонах, а хтось ламається під його тиском [51].

Особливо яскраво тема страху розкривається в оповіданні "Про мужність", де головний герой, Норман Баукер, переживає почуття провини і сорому за те, що не зміг подолати свій страх і врятувати друга. Його історія показує, що страх — це не ознака боягузтва, а невід'ємна частина людської природи, і що справжня мужність полягає не в його відсутності, а в здатності діяти всупереч йому.

Таблиця 1.5.

Прояви страху у персонажів та їх реакції

Герой	Прояв страху	Реакція на страх
Норман Баукер	Нездатність врятувати друга через страх	Почуття провини і сорому, самогубство
Тед Лавендер	Постійний страх смерті	Зловживання транквілізаторами
Кайова	Страх перед іраціональністю насильства	Спроби раціоналізувати, філософські роздуми

Тісно пов'язана зі страхом тема мужності, яка в книзі О'Браєна позбавлена будь-якої романтизації або пафосу. Для нього мужність — це не безстрашність і не героїчні вчинки, а скоріше вміння зберігати людяність і гідність перед обличчям нелюдських обставин. Його герої не є традиційними "героями війни" — вони сумніваються, помиляються, відчують слабкість і відчай. Але в кінцевому рахунку, їх мужність виявляється в здатності протистояти дегуманізуючій силі війни, зберігати співчуття і здатність любити.

Провина є ще однією наскрізною темою книги. Майже всі персонажі О'Браєна в тій чи іншій мірі переживають почуття провини — за загиблих товаришів, за власні помилки і слабкості, за саму свою участь у війні, яку

вони вважають несправедливою і безглуздою. Ця провина стає невід'ємною частиною їх післявоєнного життя, тягарем, який вони несуть з собою роками.

Яскравим прикладом є історія лейтенанта Джиммі Кросса, який звинувачує себе в смерті одного з своїх солдатів. Він впевнений, що це сталося через його власну неухважність і захопленість мріями про дівчину, яку любить. Це почуття провини змушує його переосмислити свої пріоритети і стати більш відповідальним командиром, але воно ж назавжди залишає в його душі болісну травму.

Таблиця 1.6.

Почуття провини у персонажів та його наслідки

Герой	Джерело почуття провини	Наслідки почуття провини
Джиммі Кросс	Смерть підлеглого через неухважність	Переоцінка пріоритетів, емоційна травма
Тім О'Браєн	Вбивство солдата, участь у "несправедливій" війні	Спроби виправдання через творчість, постійні спогади
Норман Баукер	Нездатність врятувати друга	Нездатність адаптуватися до мирного життя, самогубство

І нарешті, все в книзі О'Браєна пронизано темою пам'яті. Для його героїв пам'ять — це не просто спогади про минулі події, а жива, болісна частина їх сьогодення. Вони не можуть звільнитися від спогадів про війну, які постійно вторгаються в їхнє мирне життя. В той же час, пам'ять стає для них способом зберегти зв'язок із загиблими товаришами, віддати данину їх жертві.

Сам процес розповіді, оповідання історій стає для героїв О'Браєна (і для самого автора) формою роботи пам'яті, спробою осмислити і впорядкувати травматичний досвід. В оповіданні "Життя померлих" автор

прямо говорить про це: "Ми розповідаємо історії про мертвих, щоб вони ожили. Ми розповідаємо історії про себе, щоб врятуватися". [6, с.227]

Таким чином, теми страху, мужності, провини і пам'яті в книзі Тіма О'Браєна тісно переплітаються, утворюючи складний психологічний портрет людини на війні і після неї. Автор не дає однозначних відповідей або моральних оцінок, але спонукає читача замислитися над цими вічними питаннями. Його книга — це не тільки свідчення про конкретну війну, але й глибоке гуманістичне висловлювання про природу людини перед обличчям екстремальних випробувань.

3.4. СИМВОЛІЗМ І МЕТАФОРІКА У ЗБІРЦІ: СВІТ РЕЧЕЙ, ЯКІ НЕСЛИ СОЛДАТИ

Оповідання збірки "Те, що вони несли" Тіма О'Браєна глибоко символічні і метафоричні. Автор використовує цілу систему повторюваних образів і мотивів, які не лише створюють насичену поетичну тканину тексту, але й несуть важливе смислове навантаження, допомагають розкрити основні теми і ідеї книги. Як зазначає Н. Городнюк, яка аналізує семіотику речей у літературознавстві та філософії, « друга половина ХХ ст. ставить проблему речі у філософії особливо гостро: Мартін Хайдеггер, намагаючись подолати розрив речі та людини, їхнє взаємовідчуження, прагне «надати речам слова» і наділяє річ буттям, що в онтології вважалося атрибутивною рисою людини, але не предмета, Мішель Фуко, пропонуючи поняття епістеми – історично змінної структури, що визначає спосіб мислення, сприйняття світу та існування людини певної епохи, вважав порядок речей, тобто співвідношення «слів» і «речей», основним структурогенерувальним принципом кожної епістеми...» [16]. Насправді, кожна річ наділена своїм сенсом і як раз таки центральним символом книги, винесеним в її назву, є образ "речей", які несуть на собі солдати. На першому рівні це — фізичні предмети, які кожен солдат бере з собою на війну: зброя, боєприпаси, аптечки, амулети, листи і

фотографії близьких. Автор з документальною точністю описує цей набір, підкреслюючи його одночасно універсальність і індивідуальність для кожного солдата.

Але поступово стає зрозуміло, що "речі", про які пише О'Браєн, — це не лише матеріальні об'єкти. Це ще й емоційний та психологічний багаж, який несе кожен солдат: страх, сумніви, спогади, почуття провини. Ці невидимі "речі" виявляються часом важче фізичної ноші, тому що їх неможливо скинути або втратити. Вони назавжди залишаються з людиною, визначаючи його життя і після повернення з війни.

Таблиця 1.7.

Символізм "речей", що несуть солдати

Символічна "речі"	Буквальне значення	Метафоричне значення
Зброя, боєприпаси	Засоби ведення війни	Тягар відповідальності, моральна вага вбивства
Аптечки, бинти	Засоби порятунку життя	Надія, спроба зберегти людяність
Листи, фотографії	Зв'язок із домом, з мирним життям	Пам'ять, мрії про майбутнє

Ще один ключовий символ книги — образ пісочного годинника, який з'являється в кількох оповіданнях. З одного боку, це реальний предмет, який лейтенант Джиммі Кросс носить з собою як талісман. Але в той же час, це символ плинності і незворотності часу, нагадування про крихкість і швидкоплинність людського життя перед обличчям смерті. Пісок, що пересипається в годиннику, стає метафорою людських долей, які змінює і перемелює війна.

Не менш важливим є символізм кольору в книзі О'Браєна. Колірна палітра "Речей, які вони несли" — зумисне приглушена, в ній домінують відтінки сірого, коричневого, зеленого. Це кольори військової форми і тропічних джунглів, які ніби поглинають людей, розчиняють їх в собі. Яскраві, чисті кольори з'являються в тексті рідко і завжди несуть особливе смислове навантаження: наприклад, червоний колір крові, рожевий колір комфортерів, білий колір невинності і чистоти.

Таблиця 1.8.

Символізм кольорів у збірці

Колір	Символічне значення
Сірий, коричневий, зелений	Війна, втрата індивідуальності
Червоний	Кров, насильство, жертва
Рожевий	Дитинство, невинність, мрії
Білий	Чистота, незайманість, спокута

Окремого розгляду заслуговують символічні образи війни, які створює О'Браєн. Один з найбільш вражаючих — образ "shitfield", болотистого поля, в якому тоне і гине Кайова. Цей образ стає метафорою самої війни — бруду, що засмоктує, хаосу, що поглинає людей і їхні долі. В той же час, загибель Кіови в цьому полі набуває майже сакрального значення, стає символом жертви, принесеної на віттар безглуздої і нелюдської війни.

Ще один потужний символ — образ тунелів, підземних лабіринтів, в яких ховаються в'єтконгівці. Ці тунелі стають уособленням прихованих, ірраціональних страхів, з якими борються солдати. Вони ніби ведуть в саме підсвідоме війни, в ті темні закутки людської психіки, де панують жах і безумство. В той же час, здатність увійти в ці тунелі і вийти з них стає для героїв своєрідним обрядом ініціації, перевіркою на міцність духу [58].

Таким чином, символізм і метафорика відіграють ключову роль в художній структурі "Того, що вони несли". Вони дозволяють О'Браєну вийти за межі буквального, документального опису і надати своїй розповіді універсального, філософського звучання. Через систему символів автор досліджує глибинні, архетипічні аспекти воєнного досвіду, ті "речі", які кожен солдат несе в собі незалежно від конкретних історичних обставин.

Це не просто літературні прикраси, але потужні інструменти художнього пізнання, які допомагають побачити у випадковому — закономірне, в одиничному — загальне. Символи О'Браєна говорять про війну те, що неможливо висловити прямо: її ірраціональність, абсурдність, її руйнівну силу і в той же час — її дивну, страшну красу. Вони перетворюють особисті спогади в міф, в універсальну людську історію про зіткнення зі злом і спроби його подолати.

В кінцевому підсумку, символізм книги працює на її головну гуманістичну ідею— ідею про незнищенність людського духу, про здатність людини зберігати себе і свою людяність навіть у найстрашніших умовах. "Речі", які несуть герої О'Браєна, — це не тільки тягар, але й те, що допомагає їм вистояти, зберегти зв'язок із самими собою і з іншими людьми. І в цьому, можливо, полягає головний символічний сенс книги — у ствердженні безумовної цінності людського життя і людської гідності перед обличчям хаосу і насильства [59, с.2].

Підводячи підсумок аналізу збірки "Речі, які вони несли" Тіма О'Браєна, можна з упевненістю сказати, що ця книга є видатним зразком воєнної прози, що вражає своєю художньою силою і філософською глибиною. Складна структура книги, заснована на переплетенні окремих сюжетів і мотивів, дозволяє автору створити багатовимірний, об'ємний образ війни як індивідуального і колективного травматичного досвіду.

Ключові теми книги — страх, мужність, провина і пам'ять — розкриваються через долі персонажів, кожен з яких по-своєму намагається осмислити і пережити випробування війною. О'Браєн не дає однозначних відповідей або оцінок, але спонукає читача до роздумів над одвічними питаннями про природу людини і межі людських можливостей в екстремальних обставинах.

Особлива роль в художній структурі книги належить системі символів і метафор. Образ "речей", які несуть солдати, стає ємним символом не тільки фізичного, але й емоційного та психологічного тягаря війни. Такі повторювані мотиви, як образ пісочного годинника, символіка кольору, метафори бруду і підземних тунелів, надають розповіді універсального, майже міфологічного звучання.

При цьому О'Браєн далекий від спроб міфологізувати або романтизувати війну. Навпаки, його книга — це чесна і безкомпромісна спроба зазирнути в саме серце темряви, побачити війну в усій її жорстокій реальності. Але парадоксальним чином саме ця нещадна правдивість і надає "Речам, які вони несли" глибокого гуманістичного пафосу.

В кінцевому підсумку, книга О'Браєна стверджує незнищенність людського духу, здатність людини зберігати людяність і гідність навіть перед обличчям найстрашніших випробувань. Вона показує, що досвід війни, при всій своїй травматичності, може стати джерелом не тільки страждань, але й духовної сили, співчуття, солідарності з іншими людьми.

Вважаємо, що головний урок "Речей, які вони несли" — урок стійкості, людяності, безумовної цінності кожного людського життя. Ця книга не просто розповідає про конкретну війну — вона говорить про саму природу війни і про те, що тільки в людині може цій війні протистояти. І поки такі книги існують і знаходять відгук у читачів, надія на порятунок людства від морального самознищення зберігається.

ВИСНОВКИ

У результаті проведеного дослідження воєнного письма у збірці оповідань Тіма О'Браєна "Те, що вони несли" можна зробити низку важливих висновків, які розкривають специфіку художнього відображення військового досвіду та особливості наративних стратегій автора.

Дослідження підтвердило, що збірка оповідань "Те, що вони несли" є унікальним прикладом воєнної прози, де автор майстерно поєднує документальність із художньою вигадкою, створюючи складну наративну структуру, яка дозволяє глибоко проникнути у психологію війни та її вплив на людську свідомість. О'Браєн розробив особливу форму воєнного письма, яка виходить за межі традиційного документального свідчення та перетворюється на складний художній текст, що досліджує природу пам'яті, травми та правди.

Аналіз теоретичних засад дослідження воєнного письма показав, що творчість О'Браєна знаходиться на перетині двох важливих літературних традицій: документальної автобіографічної прози та постмодерністської літератури. Це дозволило автору створити багатошаровий текст, який працює одночасно як свідчення про війну, художній твір та філософське дослідження природи істини та пам'яті.

Дослідження наративних стратегій у збірці виявило складну систему оповідних прийомів, які автор використовує для передачі воєнного досвіду. Серед них особливо важливими є метанаративні елементи, які дозволяють автору рефлексувати над процесом створення воєнних історій та досліджувати межі між правдою та вигадкою. О'Браєн використовує техніку переплетення різних часових пластів, що створює складну темпоральну структуру, яка відображає особливості роботи травмованої пам'яті.

Аналіз способів репрезентації травматичного досвіду показав, що автор розробив унікальну систему художніх прийомів для передачі психологічних наслідків війни. Це включає використання повторюваних мотивів, символічних образів та детальних описів фізичних об'єктів, які стають метафорами емоційного тягаря війни. Особливо важливим є прийом "правдивої історії", який дозволяє досліджувати співвідношення між фактичною та емоційною правдою військового досвіду.

Дослідження автобіографічного елемента у збірці виявило складний взаємозв'язок між особистим досвідом автора та його художньою трансформацією. О'Браєн створює особливий тип автофікції, де межа між автором, наратором та персонажем стає навмисно розмитою, що дозволяє досліджувати природу пам'яті та процес перетворення досвіду в наратив.

Аналіз символічної системи твору показав, що автор створює складну мережу повторюваних образів та мотивів, які формують унікальну поетику воєнного письма. Фізичні предмети, які несуть солдати, перетворюються на потужні символи емоційного та психологічного вантажу війни. Особлива увага приділяється символіці вантажу, який метафорою не лише фізичного, але й морального тягаря військового досвіду.

Дослідження взаємозв'язку між документальністю та художньою вигадкою виявило, що О'Браєн створює новий тип воєнного письма, де ці два елементи не протиставляються, а взаємодоповнюють один одного. Автор показує, що іноді вигадана історія може бути "правдивішою" за документальний факт, якщо вона краще передає емоційну сутність воєнного досвіду.

Важливим результатом дослідження є виявлення того, як О'Браєн використовує техніку метанаративу для дослідження самого процесу створення воєнних історій. Автор постійно рефлексує над природою пам'яті,

правди та розповіді, створюючи складний текст, який одночасно є і воєнною історією, і дослідженням того, як такі історії створюються та передаються.

Аналіз часової структури збірки показав, що автор створює складну систему темпоральних зв'язків, де минуле і теперішнє постійно перетинаються, відображаючи особливості роботи травмованої пам'яті. Це дозволяє показати, як військовий досвід продовжує впливати на життя людини протягом довгого часу після закінчення самої війни.

Дослідження також виявило важливість колективного досвіду у збірці. О'Браєн створює складну систему взаємопов'язаних персонажів та історій, які разом формують багатогранну картину війни. При цьому кожна індивідуальна історія стає частиною більшого наративу про людський досвід війни.

Важливим висновком є те, що збірка "Те, що вони несли" виходить за межі простого опису військового досвіду і стає глибоким філософським дослідженням природи пам'яті, правди та людської здатності осмислювати травматичний досвід через розповідь. О'Браєн створює новий тип воєнного письма, який поєднує документальність із художньою майстерністю, особистий досвід із універсальними темами.

Проведене дослідження дозволяє стверджувати, що збірка оповідань "Те, що вони несли" є значним внеском у розвиток воєнної літератури, який не лише розширює можливості художнього відображення військового досвіду, але й збагачує наше розуміння того, як травматичний досвід може бути трансформований у літературний твір. Методи та прийоми, використані О'Браєном, створюють новий стандарт для воєнного письма, який впливає на розвиток цього жанру в сучасній літературі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Волков А. Лексикон загального та порівняльного літературознавства. Чернівці: Золоті литаври, 2001., 636с.
2. Городнюк Н.А. Категорія речі у філософії та літературознавстві. *Актуальні проблеми науки і освіти: Збірник матеріалів XXV підсумкової науково-практичної конференції викладачів МДУ / За заг. ред. М.В. Трофименка.* Київ: МДУ, 2023.с. 276-279.
3. Ковалів Ю. Літературознавчий словник-довідник, Київ. Видавничий центр «Академія» 2007, 753 с.
4. Михед Т. В. Правда неможливого: текст як свідчення (testimonial literature) в сучасній американській літературі . Від бароко до постмодернізму. 2017. Вип. 21. С. 191-199.
5. Нич Р. Питання теоретичні. Пер. з пол. Олена Галета. Львів : Літопис, 2007. 316 с.
6. О'Браєн Т. Те, що вони несли. К.: Темпора, 2024. 248 с.
7. Родик Константин Рецензія на роман Олени Чернінської « Лемберг: Мамцю, ну не плач» <https://www.umoloda.kiev.ua/number/p-0/a-2632/> (Л.: Видавництво Старого Лева, 2024). (дата звернення: 19.12. 2024)
8. 100 Books To Read In A Lifetime. Amazon : вебсайт. URL: www.amazon.com (дата звернення: 17.12.2024).
9. 2011-2012 Season Schedule. Eastern Washington University : вебсайт. URL: www.ewu.edu (дата звернення: 17.12.2024).
10. America Fantastica. HarperCollins : вебсайт. URL: www.harpercollins.com (дата звернення: 17.12.2024).
11. America Reads Exhibition. Library of Congress : вебсайт. URL: www.loc.gov (дата звернення: 17.12.2024).
12. Award announcement 2013. Pritzker Military Library Literature Award : вебсайт. URL: www.pritzkermilitary.org (дата звернення: 17.12.2024).

13. Bailey M. A Memoir of Uncertainty: Tim O'Brien's Vietnam Narratives : English Senior Seminar Paper. Boston, 2012. 45 p.
14. Bonn M. S. Can Stories save Us? Tim O'Brien and the Efficacy of the Text. Critique: Studies in Contemporary Fiction. 2014. Vol. 55, № 2. P. 112-126.
15. Bonney S. Morality and Pleasure in Tim O'Brien's The Things They Carried. 2015. 11 p.
16. Carry. A game about war : вебсайт. URL: www.carrygame.com (дата звернення: 17.12.2024).
17. Charters A. The Story and Its Writer. Boston: Bedford/St. Martins, 2011. 636 p.
18. Chen T. Розгадка глибшого сенсу: вигнання та втілена поетика репресій у «The Things They Carried» Тіма О'Брайена. Вісконсин: Рада регентів системи університету Вісконсіна, 1998. 156 с.
19. Ciocia S. Vietnam and Beyond: Tim O'Brien and the Power of Storytelling. Oxford: Oxford University Press, 2021. 288 p.
20. Colella J. CliffsNotes on The Things They Carried. CliffNotes : вебсайт. URL: www.cliffnotes.com (дата звернення: 17.12.2024).
21. Conan N. 'The Things They Carried,' 20 Years On. Talk of the Nation. NPR. 2010. March 24.
22. Conan N. The Things They Carried, 20 Years On. NPR. 2010. March 24.
23. Dayton Literary Peace Prize - Tim O'Brien, 2012 Recipient. Dayton Literary Peace Prize: вебсайт. URL: www.daytonliterarypeaceprize.org (дата звернення: 17.12.2024).
24. Farrell S. Tim O'Brien and Gender: A Defense of The Things They Carried. CEA Critic. 2000. Vol. 66, № 1. P. 1-21.

25. GetLIT Festival Guide. Pagegangster : вебсайт.
URL: www.pagegangster.com (дата звернення: 17.12.2024).
26. Hanna J. The Things He Carries. Kennedy School Bulletin. 2003. Spring.
27. Hawley N. Lying All the Way to the Bank in 'America Fantastica'. The New York Times. 2023. October 23.
28. Heberle M. A. A Trauma Artist: Tim O'Brien and the Fiction of Vietnam. Iowa City: University of Iowa Press, 2001. 264 p.
29. Herzog T. C. Tim O'Brien. New York: Twayne Publishers, 1997. 192 p.
30. Honorary Degrees. Whittier College : вебсайт.
URL: www.whittier.edu (дата звернення: 17.12.2024).
31. Israel E. What Contemporary Authors Can Teach Us. The English Journal. 1997. Vol. 86, № 8. P. 21–23. DOI: 10.2307/821615.
32. Kakutani M. Soldiering Amid Hyacinths and Horror. The New York Times. 2012. September 7.
33. Kurutz S. A War Book's Long Shelf Life. Wall Street Journal. 2010. March 19.
34. Local Author Tim O'Brien Wins Lifetime Achievement Award. Austin Chronicle : вебсайт. URL: www.austinchronicle.com (дата звернення: 17.12.2024).
35. Lynn B. Theatre Program Wins Awards at Kennedy Center Festival. Eastern 24/7. 2012. February 16.
36. McCoy E. R. Stalemate Or Cultural Crossroad?: Exploring U.S. "Systems" During The Vietnam War. Interdisciplinary Humanities. 2013. Vol. 30, № 2. P. 21-35.

37. McNary D. Tom Hardy, Pete Davidson, Stephan James Join Vietnam War Drama *The Things They Carried*. *Variety*. 2020. URL: www.variety.com (дата звернення: 17.12.2024).
38. Nagel J. *The Contemporary American Short-story Cycle: The Ethnic Resonance of Genre*. LSU Press, 2001. 286 p. ISBN 9780807129616.
39. National Book Awards – 1979. National Book Foundation : вебсайт. URL: www.nationalbook.org (дата звернення: 17.12.2024).
40. O'Brien T. *Going after Cacciato*. *Ploughshares*. 1976. Vol. 3, № 1. P. 23-45
41. O'Brien T. *In the Lake of the Woods: A Novel*. Boston: Houghton Mifflin Harcourt, 2006. 320 p.
42. O'Brien T. *The Things They Carried*. Boston: Houghton Mifflin Harcourt, 1990. 256 p. ISBN 978-0-618-70641-9.
43. O'Brien T. *The Vietnam in Me*. *The New York Times*. 1994. October 2.
44. *Older Dads, Younger Kids*. *Radio Health Journal* : подкаст. 2021. November 21.
45. Permanent Exhibit — *The Things They Carried*. National Veterans Art Museum : вебсайт. URL: www.nvam.org (дата звернення: 17.12.2024).
46. *Rising Star* Tim O'Brien. Texas State University : вебсайт. URL: www.txstate.edu (дата звернення: 17.12.2024).
47. Sewell D. Minn. native O'Brien wins prestigious literary lifetime achievement award. *Star Tribune*. 2012. August 1.
48. *Shorts*. WNYC. 2010. March 21.
49. Smith J. INTERVIEW. *Writer*. 2010. Vol. 123, № 7. P. 16–47.
50. Smith J. *Tim O'Brien: The things he carries*. *The Writer*. 2015. URL: www.thewriter.com (дата звернення: 17.12.2024).

51. The New York Times: Book Review Search Article. The New York Times : вебсайт. URL: www.nytimes.com (дата звернення: 17.12.2024).
52. The Things They Carried. Houghton Mifflin Harcourt : вебсайт. URL: www.hmhbooks.com (дата звернення: 17.12.2024).
53. The Things They Carried. Spark Notes : вебсайт. URL: www.sparknotes.com (дата звернення: 17.12.2024).
54. Tim O'Brien. Gale Databases Explored : вебсайт. URL: www.gale.com (дата звернення: 17.12.2024).
55. Tim O'Brien. Minnesota Author Biographies. Minnesota Historical Society : вебсайт. URL: www.mnhs.org (дата звернення: 17.12.2024).
56. Tim O'Brien: A Storyteller For the War That Won't End. The New York Times. 1990. April 3.
57. Will the real Tim O'Brien please stand up? Literary Yard : вебсайт. URL: www.literaryyard.com (дата звернення: 17.12.2024).
58. Writing Vietnam – Tim O'Brien Lecture Transcript. Brown University : вебсайт. URL: www.brown.edu (дата звернення: 17.12.2024).
59. Young J. K. How to Revise a True War Story. Iowa City: University of Iowa Press, 2017.